

MVB overkoepelend beleid

BPL Pensioen

Inhoud

1.	Verantwoord beleggen beleggingsbeginselen	05
2.	Doelstellingen Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid	07
2.1.	Langetermijnwaardecreatie	07
3.	Beheersen duurzaamheidsrisico's	09
3.1.	Grondslag voor verantwoord beleggen	09
3.2.	ESG-integratie	09
3.2.1.	Duurzaamheidsrisico's	10
3.2.2.	Best-in-class benadering	10
3.2.3.	Rendementseffecten	11
3.3.	CO ₂ (e)-emissiereductie	11
3.3.1.	Toekomstplannen	12
3.4.	Thematische engagement	12
3.4.1.	Doelstellingen worden waar mogelijk gerelateerd aan Sustainable Development Goals	13
4.	Beperken belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren	14
4.1.	Uitgangsposities	14
4.1.1.	VN Global Compact	14
4.1.2.	OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen	14
4.1.3.	UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs)	14
4.1.4.	EU Taxonomie	15
4.2.	Due diligence	15
4.2.1.	Inbedden van ESG in relevante beleid en managementsystemen	15
4.2.2.	Identificeren belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren	16

4.2.3.	Belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren voorkomen en/of mitigeren	16
4.2.4.	Prioriteren belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren	16
4.2.5.	Monitoring van implementatie en resultaten	16
4.3.	Betrokken belegger	16
4.3.1.	Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen	17
4.3.2.	Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen	18
4.3.3.	Uitsluiting van ondernemingen op basis van activiteit	18
4.3.4.	Landenbeleid	18
4.3.5.	Staatsbedrijven	20
5.	Beperken blootstelling controversiële producten	21
5.1.	Uitsluitingen op basis van product	21
5.1.1.	Controversiële wapens	21
5.1.2.	Tabak	21
5.1.3.	Thermisch steenkool	22
5.1.4.	Teerzanden	23
6.	Nastreven maatschappelijk impact	24
6.1.	Speerpunten en aandachtsgebieden	24
6.1.1.	Klimaatverandering	24
6.1.2.	Water	24
6.1.3.	Duurzame ontwikkelingsdoelen	24
6.1.4.	Geen bonds	26
7.	Governance van het MVB beleid	27
7.1.	Strategie en risicobereidheid	27
7.2.	Monitoring aan de hand van strategische MVB doelstellingen	27
7.3.	Reikwijdte MVB- beleid	28
7.4.	Deskundigheid	28
8.	Beleggingscategorie specifieke instrumenten	29
8.1.	Vastgoed	29
8.1.1.	ESG beleggingsovertuigingen BPL Pensioen bij het beleggen in vastgoed	29
8.1.2.	Strategische ESG doelstellingen	29

8.1.3.	Vastgoed en de duurzame ontwikkelingsdoelen	30
8.2.	Private equity en infrastructuur	30
Annex 1 Overzicht van standaarden voor thematisch aandachtsgebieden due diligence cyclus.		31
Annex 2 Speerpuntbeleid klimaat		36
1.	Doelstellingen klimaatspeerpunt	36
2.	Beheersen klimaat gerelateerde beleggingsrisico's	38
2.1.	Klimaatmaatregelen BPL Pensioen	39
3.	Bevorderen klimaatadaptatie en –mitigatiemaatregelen	42
Annex 3 Speerpuntbeleid water		45
Annex 4 Stembeleid BPL Pensioen		46

1. Verantwoord beleggen beleggingsbeginselen

BPL Pensioen wil voor zijn belanghebbenden een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds zijn dat de financiële verplichtingen nu en in de toekomst waar kan maken. BPL Pensioen ambieert een goed pensioen tegen een zo stabiel mogelijke premie. Hiervoor worden risico's geaccepteerd om rendement te behalen en wordt kostenbeheersing in de uitvoering nagestreefd, waarbij de kosten beoordeeld worden in samenhang met rendement en risico. De beleggingsbeginselen vormen de algemene overtuiging van het pensioenfonds ten aanzien van beleggen en de houding ten aanzien van de risico's.

BPL Pensioen heeft de overtuiging dat een goed en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen. Om te borgen dat verantwoord beleggen op gedegen en structurele wijze onderdeel is van besluitvormingsprocessen zijn de overtuigingen ten aanzien van 'maatschappelijke verantwoordelijkheid' verankerd in de BPL Pensioen beleggingsbeginselen. Het beleggingsbeleid draagt op deze wijze bij aan de toekomstbestendigheid van het pensioenfonds en aan een duurzame maatschappij.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

BPL Pensioen gelooft dat duurzaamheid op lange termijn leidt tot een beter rendement- en risicoprofiel. Daarnaast heeft BPL Pensioen de overtuiging dat maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) leidt tot een betere wereld voor de deelnemer. BPL Pensioen stelt zichzelf als doel om als voorloper en aanjager te acteren binnen de pensioensector op het gebied van duurzaamheid. Vandaar dat ecologische, sociale en governance normen een belangrijk criterium zijn binnen alle beleggingsactiviteiten. De volgende verantwoord MVB beleggingsbeginselen zijn van toepassing:

- MVB wordt ingevuld voor elk onderdeel van het beleggingsbeleid. Dit is verder geconcretiseerd in het MVB-beleid.
- BPL Pensioen toetst haar activiteiten en dienstverleners ook op integriteit en maatschappelijk verantwoord gedrag.
- De visie en keuzes ten aanzien van duurzaamheid komen zoveel mogelijk tot uiting in de keuzes voor benchmarks.
- Bij het beoordelen van MVB-maatregelen toetst BPL Pensioen op consistentie met MVB uitgangspunten, impact op rendement en risico, maatschappelijke impact, benodigde capaciteit en kosten.
- BPL Pensioen streeft naar een eerlijke, rechtvaardige en uitlegbare beloningsstructuur. Voor zowel zichzelf als voor de beleggingen. Via het stembeleid wordt hier onder andere invulling aan gegeven.
- BPL Pensioen belegt niet in instrumenten die een potentieel verstorend effect op de financiële markten kunnen hebben. Er wordt geen gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten (securities lending) en credit default swaps op individuele namen.

In dit document worden nader uiteengezet: 1) de doelstellingen van het overkoepelende MVB beleid, 2) de grondslagen waarop de overtuiging van BPL Pensioen ten aanzien van duurzaamheid en integriteit is gestoeld en 3) langs welke uitgangspunten en beleidsinstrumenten deze in praktijk gebracht worden.

2. Doelstellingen Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid

BPL Pensioen is hét pensioenfonds voor werknemers die werken bij een bedrijf in de agrarische en groene sector óf een daaraan gekoppelde onderneming. Voor deze bedrijven zijn het milieu en duurzaamheid belangrijke onderwerpen. Daarom is maatschappelijk verantwoord beleggen voor BPL Pensioen niet meer dan normaal. “We zijn groen, omdat we groen doen”, BPL Pensioen zorgt voor een goed pensioen en wenst bij te dragen aan een leefbare toekomst.

2.1. Langetermijnwaardcreatie

BPL Pensioen gelooft dat met een beleggingsbeleid dat is gericht op de lange termijn risicopremies kunnen worden gerealiseerd. Dit draagt bij aan het verwezenlijken van de ambitie van het pensioenfonds. BPL Pensioen is zich bewust van korte termijn marktvolatiliteit en accepteert deze binnen de kaders van de risicohouding. BPL Pensioen kiest voor beleggingscategorieën en –strategieën die op lange termijn overrendement opleveren. BPL Pensioen accepteert daarbij een korte termijn underperformance ten opzichte van standaard benchmarks.

Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) langetermijnwaardcreatie vanuit het perspectief van verschillende stakeholders. Wij verwerken dit leidend principe in ons beleid door actief duurzaamheidsrisico's te mitigeren via ESG-integratiestrategieën en de daadwerkelijke en potentiële ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen te identificeren, te beoordelen en te voorkomen en/of mitigeren.

BPL Pensioen is zich bewust dat de financieel toegevoegde waarde van ESG-integratie strategieën evenals het hanteren van normen en waarden ten aanzien van duurzaamheidsfactoren op de korte termijn afwijkende rendementen kan tonen (in positieve en negatieve zin), maar heeft de visie dat deze op de langere termijn van meerwaarde is. De oriëntatie op de lange termijn blijft daarom van belang bij het ten uitvoer brengen van de volgende doelstellingen van het verantwoord beleggen beleid:

1. Beheersen duurzaamheidsrisico's
2. Beperken ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren
3. Beperken blootstelling aan controversiële producten

Als pensioenfonds vervult BPL Pensioen een maatschappelijke rol en is er ruimte om ook doelstellingen op het gebied van maatschappelijk nut na te streven. Vanuit dit perspectief hanteert BPL Pensioen daarom niet alleen heldere normen en waarden en handelt het als betrokken belegger om duurzaamheidsrisico's en de ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren te beperken maar trachten wij naast de primaire doelstelling om een goed en betaalbaar pensioen te realiseren ook waar mogelijk bij te dragen aan duurzame ontwikkelingsdoelen. Dit leidt tot een aanvullende doelstelling:

4. Nastreven maatschappelijke impact

3. Beheersen duurzaamheidsrisico's

BPL Pensioen beschouwt de materialiteit van duurzaamheid als onomstreden en heeft de stellige overtuiging dat duurzaamheidsrisico's de financiële prestaties van beleggingen kunnen beïnvloeden. Met duurzaamheidsrisico's worden in deze context ESG gebeurtenissen of omstandigheden bedoeld die werkelijk of mogelijk een wezenlijk negatief effect hebben op de waarde van de belegging. Hierbij is BPL Pensioen zich ervan bewust dat de wijze waarop het volledige waardepotentieel van het beheersen van duurzaamheidsrisico's benut kan worden per beleggingscategorie, regio, sector en tijdspanne verschilt.

Om de volle potentie van verantwoord beleggen te benutten benadert BPL Pensioen verantwoord beleggen als een integraal onderdeel van het beleggingsproces. Dat betekent dat verantwoord beleggen overwegingen meegewogen worden in elke investeringsbeslissing maar ook in elke risicobeheersmaatregel. In elk nieuw strategiedocument, productmandaat en investeringsvoorstel wordt verantwoord beleggen geadresseerd en de potentieel toegevoegde financiële en maatschappelijke waarde van verantwoord beleggen getoetst.

3.1. Grondslag voor verantwoord beleggen

Meta-analyses¹² tonen de economische relevantie van ESG-parameters voor ondernemingen en investeerders wetenschappelijk aan. BPL Pensioen beschouwt het bewijsmateriaal omtrent de positieve impact die uitgaat van duurzaam ondernemen en verantwoord beleggen als solide en transparant en stelt dat het zeer aannemelijk is dat:

1. Bedrijven met een hoge mate van duurzaamheid betere operationele prestaties tonen en minder risicovol zijn;
2. Beleggingsstrategieën die duurzaamheidsrisico's meewegen in het beleggingsproces beter presteren dan vergelijkbare niet-duurzame strategieën;
3. Het optreden als betrokken belegger waarde creëert voor bedrijven en investeerders.

BPL Pensioen identificeert uit de meta-analyses drie belangrijke mechanismen die het belang van duurzaamheid voor beleggers kunnen verklaren:

1. Beperking van beheersbare risico's (onderneming specifieke duurzaamheidsrisico's en externaliteiten);
2. Verhogen operationele prestaties (via proces- en productinnovatie) en daarmee het verlagen van kapitaalskosten;
3. Verbeteren van reputatie (verhogen waarde van menselijk kapitaal en verhoogd consumentenvertrouwen).

De meta-analyses sterken ons in de overtuiging dat het in het belang van onze deelnemers is om de beleggingsovertuigingen ten aanzien van maatschappelijke verantwoordelijkheid vergaand te integreren in besluitvormingsprocessen en het beleggingsbeleid. Om de potentie van duurzaamheid optimaal te benutten is verantwoord beleggen nadrukkelijk ingebed in het BPL Pensioen beleggingsbeleid.

Hierbij besteedt BPL Pensioen via ESG-integratie aandacht aan zowel bedrijfsspecifieke duurzaamheidsrisico's en externe effecten als aan proces- en productinnovatie. BPL Pensioen realiseert zich dat legitimatie van het MVB beleid belangrijk is en informeert deelnemers periodiek over gemaakte beleidskeuzes en behaalde prestaties.

3.2. ESG-integratie

BPL Pensioen heeft de overtuiging dat het meenemen van duurzaamheidsinformatie in de samenstelling van de beleggingsportefeuille op langere termijn van toegevoegde waarde is op het risico-rendementsprofiel van de

¹ Gunnar Friede, Timo Busch & Alexander Bassen (2015) ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies, *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5:4, 210-233, DOI: 10.1080/20430795.2015.1118917

² Gordon Clark, Andreas Feiner & Michael Viehs (2015) From the stockholder to the stakeholder, How sustainability can drive financial outperformance, Joint publication of University of Oxford & Arabesque Partners.

beleggingsportefeuille. Onze verantwoord beleggen instrumenten (uitsluiting, ESG-integratie, engagement en stemmen) zijn een belangrijke manier om duurzaamheidsrisico's in de beleggingsportefeuilles te beheersen en rendementen te optimaliseren. Hierbij heeft het fonds oog voor de kernthema's: mensenrechten, arbeidsnormen, milieu, anti-corruptie, voedselzekerheid en klimaatverandering. BPL Pensioen bepaalt per beleggingscategorie hoe en in welke mate ESG-integratiestrategieën het meest effectief in praktijk toegepast kunnen worden.

3.2.1. Duurzaamheidsrisico's

De duurzaamheidsrisico's waar BPL Pensioen op stuurt en monitort zijn onder te verdelen in drie soorten risico's, te weten ecologische, sociale en governance risico's.

Ecologische risico's

Het rendement van de belegging kan (negatief) beïnvloed worden wanneer de instelling waarin belegd wordt betrokken is bij een gebeurtenis met een (negatieve) impact op het milieu, waaronder klimaat, gebruik van hulpbronnen, afval en vervuiling.

Sociale risico's

Het rendement van de belegging kan (negatief) beïnvloed worden wanneer de instelling waarin belegd wordt betrokken is bij een gebeurtenis met een (negatieve) impact op gezondheid, veiligheid, mensenrechten, arbeidsnormen, illegale praktijken of andere sociale aspecten.

Governance risico's

De bedrijfsvoering (governance) van instellingen waarin belegd wordt kan het rendement op de belegging negatief beïnvloeden door bijvoorbeeld suboptimale zakelijke ethiek, concurrentie of gebrekkige omgang met regelgeving en risk management.

BPL Pensioen heeft inzicht in hoe goed zijn liquide portefeuilles presteren op het gebied van ecologische, sociale en governance risico's aan de hand van ESG ratings. Het monitort deze ESG-risico's en stuurt bij waar relevant.

3.2.2. Best-in-class benadering

BPL Pensioen zet in op ESG-integratie via een best-in-class benadering. Daarbij beschouwt BPL Pensioen voor de best-in-class benadering de ESG-informatie vanuit een financieel perspectief. De best-in-class benadering komt zoveel als mogelijk tot uiting in de gekozen benchmarks. Op deze wijze is het doorvoeren van ESG overwegingen het meest transparant en kan op heldere wijze de toegevoegde waarde van de ESG keuzes gemonitord worden. Aanvullend ziet BPL Pensioen in de huidige wetenschappelijke literatuur onvoldoende aanknopingspunten om in te zetten op engagement bij de ondernemingen met de grootste ESG risico's. Het beeld ontstaat deze ondernemingen een gesloten houding aannemen ten aanzien van duurzaamheid en dat engagement een lage succesratio heeft. Dit sterkt ons in de overtuiging om de ESG-staartrisico's te beheersen door deze ondernemingen uit te sluiten via de best-in-class benadering.

Indien de best-in-class keuzes niet verwerkt kunnen worden in een benchmark, bijvoorbeeld vanwege databeperkingen, maakt BPL Pensioen met zijn vermogensbeheerders expliciete afspraken over de wijze waarop en de mate waarin ESG-integratie vorm wordt gegeven in de portefeuille. Deze afspraken zijn dan onderdeel van de dienstverleningsovereenkomst. BPL Pensioen geeft zijn actieve vermogensbeheerder dan de opdracht ESG- overwegingen mee te nemen in het beleggingsproces aan de hand van prestatiedoelstellingen.

Invulling

Aandelen

De best-in-class benadering wordt meegenomen in de constructie van de benchmark voor de Aandelen Wereld Ontwikkelde Markten portefeuille. Voor de Aandelen Wereld (Small Cap) portefeuille zijn er met de Operationeel Vermogensbeheerder afspraken gemaakt om ESG-factoren actief in de modellen voor aandelenselectie en aandelenrangschikking op te nemen. Voor de Aandelen Wereld Opkomende Markten portefeuille zijn er met de beheerder afspraken gemaakt om de strategie in lijn te brengen met een duurzame strategie. Deze strategie leidt tot een duurzamere portefeuille met een aanzienlijke verbetering in ESG-score. Als prestatiedoelstelling wordt een verbetering in ESG-score van 20% ten opzichte van de benchmark nagestreefd.

Bedrijfsobligaties

Ook voor de bedrijfsobligatieportefeuille is er een ESG-prestatiedoelstelling opgenomen. De Operationeel Vermogensbeheerder streeft ernaar dat de gemiddelde ESG-rating voor de portefeuille beter is dan de ESG-rating van de BPL Pensioen maatwerk benchmark. Voor de Obligaties Opkomende Markten strategieën worden ESG-overwegingen verwerkt in de maatwerk benchmark. Dit door toepassing van een ESG-wegingsschema bij het bepalen van de maatwerk benchmarkgewichten.

Staatsobligaties

BPL Pensioen hecht meerwaarde aan ESG-factoren omdat deze inzicht geven in de mate waarin landen een duurzame economische ontwikkeling nastreven. BPL Pensioen vindt dit van belang vanuit de overtuiging dat productieve landen en landen die tekortkomingen in het politieke en sociale kader beheersen op de lange termijn beter in staat zijn om aan hun soevereine verplichtingen te voldoen, waaronder het maken van periodieke rentebetalingen en de aflossing op staatsobligaties.

Staatsobligaties ontwikkelde markten

BPL Pensioen is ervan overtuigd dat de ESG-factoren ook een verdieping aanbrengen in analyses voor staatsobligaties van Westerse landen maar ziet dat de toegevoegde waarde per tijdsspanne zeer verschilt. BPL Pensioen verlangt daarom van zijn vermogensbeheerder dat ESG-overwegingen actief meegenomen worden in het beleggingsproces. Aan de hand van macro-economische- en ESG-factoren, de rentetermijnstructuur en de marktomstandigheden vormt de vermogensbeheerder zijn visie op toekomstige renteontwikkelingen. Een afgewogen combinatie van macro-economische cijfers en ESG-factoren geeft hierbij het meest betrouwbare beeld van de risico's en kredietwaardigheid van landen.

Staatsobligaties opkomende markten

BPL Pensioen belegt een deel van zijn vermogen in staatsobligaties van opkomende landen. Bij het samenstellen van de gehanteerde benchmarks bepalen ESG-factoren in belangrijke mate het benchmarkgewicht in plaats van de omvang van uitstaande leningen. De gehanteerde ESG-factoren hebben een sterk maatschappelijk karakter en zijn gebaseerd op onder meer: energieafhankelijkheid, vervuiling, uitputting van grondstoffen, onderwijs, economische ongelijkheid, mate van sociale bescherming, het democratisch bestel, politieke effectiviteit en zakelijke rechten.

3.2.3. Rendementseffecten

BPL Pensioen streeft er verder naar om de rendementseffecten van duurzaamheidsrisico's te analyseren.

- BPL Pensioen stemt met haar operationeel vermogensbeheerder af wat het toepassen van diverse ESG beleidsinstrumenten (ESG-integratie, CO₂-optimalisatie) potentieel betekent voor de verwachte risico-rendementskarakteristieken van de beleggingsstrategie.
- BPL Pensioen verantwoordt via de periodieke MVB rapportages de werkelijk invloed van de ESG gerelateerde keuzes op het rendement van de aandelenportefeuille.
- BPL Pensioen analyseert wat de effecten van een klimaatcrisisscenario kunnen zijn op het verwacht rendement van de beleggingsportefeuille over de komende vijf jaar. Dit klimaatcrisisscenario is een risicoscenario waarin het politiek momentum voor de energietransitie fors toeneemt en leidt tot een abrupte stijging van belasting op het gebruik van fossiele brandstoffen. De waarschijnlijke effecten van dit duurzaamheidsrisico op het rendement van de portefeuille kunnen leiden tot een aanpassing van de portefeuilleconstructie. Uitkomsten van deze risicoanalyses worden verantwoordt via de periodieke MVB rapportages.

3.3. CO₂(e)-emissiereductie

Klimaatrisico's zijn complex en BPL Pensioen ziet in de CO₂(e)-voetafdruk op zichzelf geen betrouwbare voorspeller van de werkelijke klimaatrisico's voor de portefeuille. Omdat het beprijzen van CO₂ nadrukkelijk als beleidsmaatregel naar voren komt voor het behalen van klimaatdoelen van Parijs nemen de financiële beleggingsrisico's die voortvloeien uit dergelijke abrupte beleidswijzigingen om klimaatverandering te bestrijden wel toe. Deze kunnen zich al op korte termijn voordoen.

Het Pensioenfonds verwacht dat dit soort transitierisico's deels worden beperkt door de CO₂(e)-voetafdruk van de portefeuilles te optimaliseren. Onderzoekresultaten laten zien dat het mogelijk is om de financiële doelstellingen te verzoenen met een sterke CO₂(e)-emissiereductie. Zo behoudt door het toepassen van een mild uitsluitingsbeleid in de vorm van een CO₂(e)-filter de Aandelen Wereld (Ontwikkelde Markten) portefeuille blootstelling aan bewezen factorpremies en een passend niveau van diversificatie.

BPL Pensioen heeft in haar speerpunt beleid Klimaat verwoord te willen bijdragen aan de doelstelling van het Akkoord van Parijs om de opwarming van de aarde beperkt te houden tot 1,5°C. BPL Pensioen heeft afgelopen jaren reeds een forse CO₂-reductie van de aandelenportefeuille gerealiseerd. Door bedrijven in portefeuille te beïnvloeden om hun bijdrage te leveren aan het Akkoord van Parijs tracht BPL Pensioen de CO₂-emissies van de portefeuille verder te verlagen en ook een reductie van CO₂-emissies in de werkelijke economie te realiseren.

Invulling

Aandelen

De CO₂-reductie wordt meegenomen in de constructie van de portefeuilles voor het Aandelen Wereld (Ontwikkelde Markten) portefeuilles. BPL Pensioen streeft naar een structurele CO₂-reductie van →50% ten opzichte van de aandelenportefeuille ontwikkelde markten op 1 april 2016. Dit in termen van tCO₂ per miljoen euro belegd vermogen. Met de Operationeel Vermogensbeheerder van de Aandelen Wereld (Opkomende Markten) zijn aparte afspraken gemaakt. Voor deze portefeuille streeft de Operationeel Vermogensbeheerder naar een vermindering van de CO₂-intensiteit met 20%, uitgedrukt als percentage van de CO₂-intensiteit van de benchmark.

Met de Operationeel Vermogensbeheerder van de Aandelen Wereld Small Cap portefeuille zijn aparte afspraken gemaakt. Voor deze portefeuille streeft de vermogensbeheerder naar een vermindering van de CO₂-intensiteit met 50%, uitgedrukt als percentage van de CO₂ -intensiteit van de benchmark. Dit zonder de verwachte ex-ante tracking error of verwachte alpha van de portefeuille wezenlijk te beïnvloeden.

Bedrijfsobligaties

De Operationeel Vermogensbeheerder van de bedrijfsobligatieportefeuille streeft in opdracht van BPL Pensioen een reductie van de CO₂-intensiteit van de portefeuille na van 15%. Dit percentage wordt afgemeten aan de CO₂-intensiteit van de BPL Pensioen maatwerk benchmark.

3.3.1. Toekomstplannen

BPL Pensioen wenst te onderzoeken in welke vorm en in welke mate minimum standaarden die in lijn zijn met klimaatbenchmarks (Paris Aligned Benchmark en/of Climate Transition Benchmark) toegepast kunnen worden op de eigen maatwerkindices en portefeuilles. In lijn met de aanbevelingen vanuit de Technical Expert Group (TEG) on Sustainable Finance van de Europese Unie worden hierbij de volgende punten in overweging genomen:

- Verdere afstemming van de portefeuilles op een 1,5 graden transitiepad
- Verdere allocatie restricties naar sectoren met hoge klimaatrisico's
- Een minimum jaarlijkse 7% reductie van de CO₂-intensiteit van de portefeuilles tot 2050
- Een relatieve reductie van de CO₂-intensiteit ten opzichte van de benchmarks
- Het behalen van een positieve ratio van tussen 'bruine' en 'groene' beleggingen ten opzichte van de benchmark
- Het meewegen van scope 3 CO₂-emissies bij het berekenen van de voetafdruk.

Bij het verder onderzoeken van deze aanscherping worden de laatste ontwikkelingen, aanbevelingen en standaarden vanuit de TEG nauwlettend in de gaten gehouden.

Aanvullend heeft de financiële sector (banken, pensioenfondsen, verzekeraars en vermogensbeheerders) het initiatief genomen om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het Akkoord van Parijs en het Nederlandse Klimaatakkoord. Het Klimaatakkoord heeft tot doel om de uitstoot van broeikasgassen (hierna kortweg aangeduid als CO₂) in 2030 op een kosteneffectieve wijze met 49% te verminderen ten opzichte van 1990.

BPL Pensioen onderzoekt waar in de portefeuille en op welke wijze een realistische bijgedrage geleverd kan worden aan het Klimaatakkoord. Dit kan een combinatie zijn van benaderingen waaronder CO₂-reductiedoelstellingen waar dat nog verder mogelijk is voor de portefeuille en engagement.

3.4. Thematische engagement

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële, sociale en milieurisico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Doelstellingen rond beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen rondom specifieke thema's staan centraal.

Ons thematisch engagementproces kent zes fases:

1. Definieren

Binnen onze speerpuntthema's worden de engagementthema's geïdentificeerd. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's

zijn ESG-analyses van onze fiduciair adviseur, MVB-dienstverlener en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke ontwikkelingen en wetenschappelijke onderzoeken.

2. Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de speerpunten worden thema's aan de short-list toegevoegd. Op basis van inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles worden de doelstellingen gedefinieerd en maken wij een selectie van ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

3. Uitvoering

Onze engagement dienstverlener start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of e-mail waarin de doelstellingen worden geïntroduceerd. Het vervolg van de dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

4. Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

5. Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op halfjaarbasis in ons halfjaarverslag verantwoord beleggen.

6. Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma jaarlijks. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

3.4.1. Doelstellingen worden waar mogelijk gerelateerd aan Sustainable Development Goals

Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de Sustainable Development Goals. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDG's wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDG's is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

4. Beperken belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren

4.1. Uitgangsposities

BPL Pensioen belegt de ingelegde pensioenpremies. Dat gebeurt op een maatschappelijk verantwoorde manier waarbij de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in acht genomen worden. Hiertoe hanteert BPL Pensioen de VN Global Compact principes, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. BPL Pensioen streeft echter geen milieudoelstelling zoals gedefinieerd in de EU Taxonomie na.

4.1.1. VN Global Compact

BPL Pensioen besteedt in zijn engagement en uitsluitingsbeleid bijzondere aandacht aan kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie. BPL Pensioen hanteert hierbij als minimum richtlijn de uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties. BPL Pensioen ziet in de Global Compact minimum normen en waarden waaraan beleggingen moeten voldoen. Het VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes. Deze zijn gebaseerd op internationale verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO).

Het VN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer de kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

4.1.2. OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

De OESO-richtlijnen zijn aanbevelingen aan ondernemingen waarin verwachtingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) uiteengezet zijn. Ze bieden daarmee een handvat voor ondernemingen om met maatschappelijke kwesties als kinderarbeid, milieu en corruptie om te gaan. Maar ook met kwesties als consumentenbelangen, concurrentiebeperkende afspraken en het afdragen van belastingen aan een gastland. Uitgangspunt is dat ondernemingen bijdragen bij aan de economische, sociale en ecologische vooruitgang van een gastland, door:

- zich aan de lokale wet- en regelgeving te houden
- in kaart te brengen welke MVO-risico's er spelen in de keten
- lokale economische en sociale ontwikkeling te bevorderen
- gedragsregels na te leven op het gebied van MVO
- zich niet op ongepaste wijze te mengen in politieke aangelegenheden

4.1.3. UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs)

De UNGPs zijn door de Verenigde Naties opgestelde richtlijnen die duidelijk maken wat de rol van staten is en welke verantwoordelijkheid het bedrijfsleven heeft in relatie tot mensenrechten. De UNGP's zijn een

aanvulling op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en andere mensenrechtenstandaarden. De UNGP's kennen drie pijlers:

1. De plicht van staten om de mensenrechten te beschermen (responsibility to protect),

2. De maatschappelijke verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven om mensenrechten te respecteren (responsibility to respect),
3. Het recht van slachtoffers op toegang tot rechtsmiddelen bij schending (access to remedy).

Aanvullend introduceert het beleidskader het concept 'due diligence'.

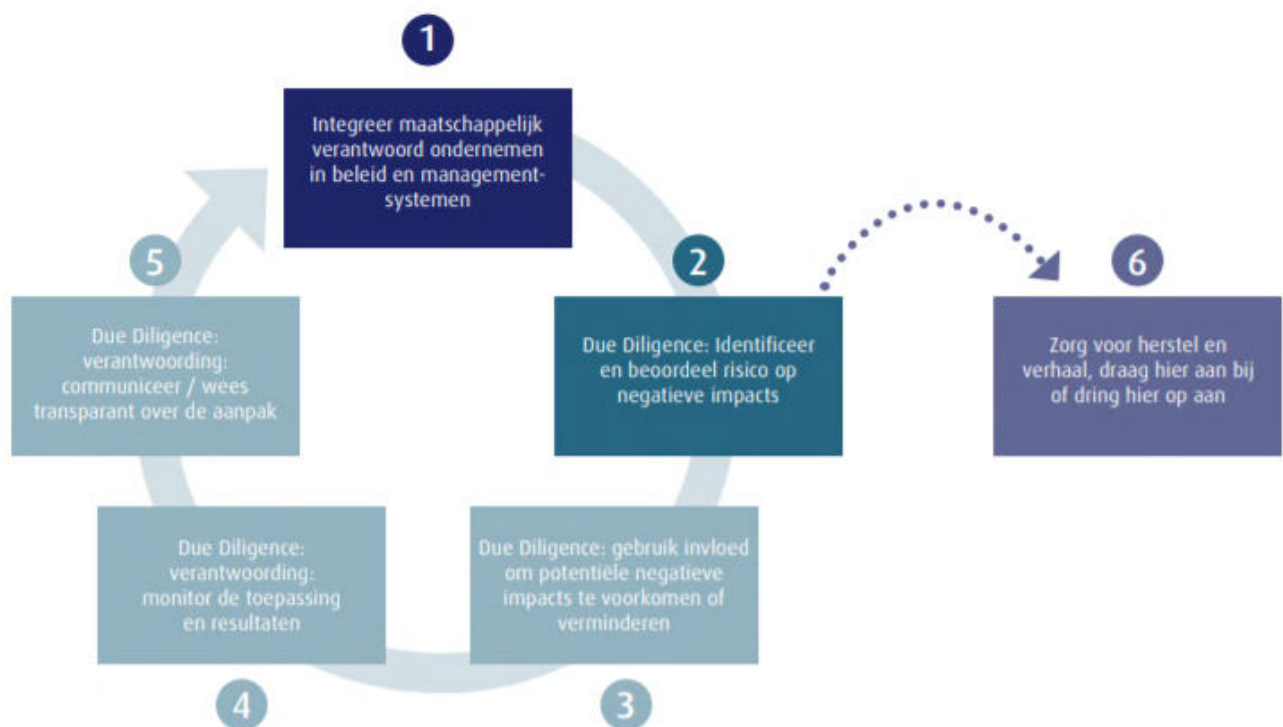
4.1.4. EU Taxonomie

BPL Pensioen streeft geen milieudoelstelling zoals gedefinieerd in de EU Taxonomie na. De beleggingen van de pensioenregeling kwalificeren daarmee niet volgens de criteria van de EU Taxonomie. Het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

4.2. Due diligence

Om de daadwerkelijke en mogelijke belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren te identificeren, voorkomen en verminderen en verantwoording af te leggen over hoe er omgegaan is met de geïdentificeerde ongunstige effecten doorloopt BPL Pensioen periodiek een due diligence cyclus. Due diligence is er dus op gericht om de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren (dus negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen) te identificeren en te prioriteren.

FIGUUR 4.2.1 DUE DILIGENCE CYCLUS ³

4.2.1. Inbedden van ESG in relevante beleid en managementsystemen

BPL Pensioen past de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer toe. Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) langetermijnwaardecreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een due diligence screening de daadwerkelijke en potentiële ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Deze due diligence screening wordt uitgevoerd door Achmea Investment Management op basis van ISS ESG informatie.

³ Bron: Instrumentarium Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen

4.2.2. Identificeren belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille worden (potentiële) ongunstige effecten op de samenleving en het milieu geïdentificeerd. Daarbij worden de meest ernstige ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren geprioriteerd op basis van een ernst indicator⁴ waarin rekening gehouden wordt met schaal en onomkeerbaarheid van de ongunstige effecten. Tevens wordt de mate van waarschijnlijkheid meegewogen.

4.2.3. Belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren voorkomen en/of mitigeren

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) ongunstige effecten veroorzaken of dreigen te veroorzaken gebruiken wij onze invloed om deze te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement, waar nodig en mogelijk voeren we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen.

Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen direct verbonden zijn met de ongunstige effecten, verlangen wij dat zij hun invloed aanwenden om herstelmaatregelen uit te voeren en compensatie voor benadeelden mogelijk te maken.

De nadere invulling van ons engagement- en stembeleid vindt u in dit beleidsdocument en in de halfjaarlijkse verantwoord beleggen rapportages. In het uiterste geval kunnen wij besluiten om te desinvesteren en de onderneming uit te sluiten van belegging.

4.2.4. Prioriteren belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

BPL Pensioen prioriteert de daadwerkelijke en potentiële ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren aan de hand van de ernst en waarschijnlijkheid. Hierbij wordt rekening gehouden met de schaal van de ongunstige effecten, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade, en de onomkeerbaarheid van de ongunstige effecten. Dit verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de ongunstige effecten.

Voor de geïdentificeerde thematische aandachtgebieden wordt nader uiteengezet welke standaarden in het geding zijn. Wij gebruiken voor de geïdentificeerde casussen gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie onze invloed om de ongunstige effecten te voorkomen en/of te mitigeren. Hierbij wordt geen nadere prioritering gemaakt tussen thematische aandachtsgebieden, locatie waar de daadwerkelijke of potentiële ongunstige effecten zich voordoen of de mate waarin wij verbonden zijn met de ongunstige effecten op basis van de omvang van onze positie in een onderneming.

Annex 1 toont een overzicht van standaarden die gebruikt worden bij thematisch aandachtsgebieden.

4.2.5. Monitoring van implementatie en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde ongunstige wordt gemonitord via een halfjaarlijkse rapportage vanuit onze MVB-dienstverlener Achmea Investment Management. Halfjaarlijks leggen wij aan onze deelnemers en anderen belanghebbenden verantwoording af via een publieke versie van het halfjaar rapport. Deze is beschikbaar op onze website: <https://www.bplpensioen.nl/beleggingsbeleid>.

4.3. Betrokken belegger

BPL Pensioen stelt zich op als betrokken belegger en zet zich in om de ongunstige effecten op mens, milieu en maatschappij van zijn beleggingen te beperken. Maatschappelijk verantwoord ondernemen door ondernemingen waarin belegd wordt speelt hierbij

⁴ De ernst indicator geeft de mate van deelname van een bedrijf aan ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren weer en bouwt voort op het concept van verantwoordelijkheid zoals vastgelegd in de UNGPs. De kwalificatie loopt in 4 gradaties van 'is potentieel betrokkenheid bij' tot 'draagt bij aan zeer ernstige ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. Waarbij onder meer rekening gehouden wordt of de ongunstige effecten werkelijk hebben plaatsgevonden en of de impact van de ongunstige effecten ongedaan gemaakt kan worden

een belangrijke rol. BPL Pensioen ziet dat het op de lange termijn in het belang van zijn deelnemers is om bedrijven te beïnvloeden om goederen en diensten op een duurzame manier te produceren waarbij de ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren voorkomen dienen te worden. Door dit te doen genereren de ondernemingen niet alleen beter rendement, maar dragen zij ook bij aan het behoud van de wereld voor toekomstige generaties.

De OESO-richtlijnen hanteren drie gradaties als het gaat om de betrokkenheid van een bedrijf bij ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. Een bedrijf kan een ongunstige effecten veroorzaken, eraan bijdragen, of ermee verbonden zijn. Afhankelijk van de betrokkenheid worden er relevante maatregelen verwacht van BPL Pensioen. De OESO-richtlijnen zetten uiteen dat pensioenfondsen niet bijdragen aan de ongunstige effecten van de bedrijven op mens, milieu en maatschappij. Via de beleggingen zijn ze hiermee wel direct verbonden. De OESO-richtlijnen schrijven voor dat wij onze invloed gebruiken om ongunstige effecten van de beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren te voorkomen of te beperken.

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert BPL Pensioen een generieke aanpak waarbij gebruik wordt gemaakt van de volgende instrumenten:

1. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
2. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
3. Uitsluitingsbeleid
4. Landenbeleid

4.3.1. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen

Engagement is het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Het is het centrale middel in het BPL Pensioen verantwoord beleggen beleid. Met het aangaan van de dialoog wil BPL Pensioen het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten.

Doelstellingen normatieve dialogen

Wij gaan in gesprek met bedrijven waar wij (potentiële) belangrijke ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren hebben geïdentificeerd. Deze dialogen kennen vier doelstellingen:

- De ongunstige effecten moet worden beëindigd;
- De onderneming moet zorgen voor herstelmaatregelen en/of compensatie voor benadeelden;
- De onderneming moet voldoende maatregelen nemen om toekomstige incidenten te voorkomen;
- De onderneming moet transparant zijn over de genomen maatregelen.

Wij maken tijdsgebonden afspraken met bedrijven en monitoren de voortgang. Daarbij richten wij ons in het normatieve engagement programma bijzonder op ESG-onderwerpen die de meest ernstige ongunstige effecten voor samenleving en milieu veroorzaken. Wij beoordelen een engagementtraject als succesvol als alle tijdgebonden doelen bereikt zijn en onze onafhankelijke dienstverlener de ernst van de casus en de waarschijnlijkheid van betrokkenheid naar beneden heeft bijgesteld.

Wanneer ondernemingen niet binnen de vooraf gestelde termijn naar tevredenheid reageren op onze engagementinspanningen kunnen wij op de volgende manieren escaleren:

- Samenwerking met andere beleggers aangaan/intensiveren om de dialoog meer kracht bij te zetten;
- Door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en aandeelhoudersvoorstellen met betrekking tot de ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren te steunen
- Aandeelhoudersvoorstellen in lijn met de doelen van het engagementtraject (mede-)indienen.
- Samenwerking met andere stakeholders (bijvoorbeeld marktpartijen, vakbonden of maatschappelijke organisaties) aangaan/intensiveren om de dialoog meer kracht bij te zetten, bijvoorbeeld in het Diepe Spoor van het IMVB-convenant;
- Het bedrijf uitsluiten van belegging;

Wij leggen jaarlijks in ons halfjaarjaarverslag verantwoord beleggen verantwoording af over de engagementtrajecten die we in de periode daarvoor gevoerd hebben. Voor zover dat geen afbreuk doet aan de effectiviteit van (lopende) engagementtrajecten rapporteren wij over de voortgang en resultaten van engagementtrajecten.

4.3.2. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

BPL Pensioen vindt goede normen op het gebied van goed ondernemingsbestuur ('corporate governance') onmisbaar voor elke portefeuillebelegging. Die houding is gebaseerd op de overtuiging dat goed ondernemingsbestuur de lange termijn prestaties van de onderneming verbetert, omdat sterk leiderschap en effectief toezicht op de onderneming worden gestimuleerd. Daarom neemt BPL Pensioen het uitoefenen van zijn rechten als aandeelhouder serieus en hecht het groot belang aan het zijn van een betrokken aandeelhouder.

Het stembeleid van BPL Pensioen is geënt op normen en best practices op het gebied van corporate governance, waaraan internationaal aanvaarde principes ten grondslag liggen. De governance principes van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Global Corporate Governance Principles van het International Corporate Governance Network (ICGN) spelen hierin een belangrijke rol. Daarnaast worden voor elke afzonderlijke markt de toepasselijke nationale wet- en regelgeving, lokale marktnormen en codes op het gebied van corporate governance toegepast.

Naast deze focus op het gebied van corporate governance en de bescherming van de rechten van aandeelhouders, besteedt BPL Pensioen aandacht aan de manier waarop bedrijven omgaan met maatschappelijke, ethische en milieukwesties. Specifieke aandacht krijgen agendapunten gerelateerd aan de beloning van bestuurders en de BPL Pensioen speerpunthema's klimaatverandering en water. Op deze wijze draagt BPL Pensioen bij aan het lange termijn succes van de bedrijven waarin wordt belegd, aan een duurzame en stabiele samenleving en komt het zijn verplichtingen voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na.

Annex 4 bevat een nadere uiteenzetting van het BPL Pensioen stembeleid.

4.3.3. Uitsluiting van ondernemingen op basis van activiteit

Wanneer een onderneming structureel (→2 jaar) verantwoordelijk is voor het veroorzaken van ongunstige effecten op mens, milieu en maatschappij of wanneer de onderneming hieraan bijgedragen heeft, kan BPL Pensioen beslissen een onderneming uit te sluiten van het beleggingsuniversum.

Bij dit besluit worden eventuele inzichten verkregen uit onder meer het engagementprogramma meegewogen. Als BPL Pensioen tot uitsluiting overgaat worden alle beleggingen in desbetreffende entiteit verkocht. De vaststelling van de uitsluitingslijst vindt eenmaal per jaar plaats op basis van een screeningsrapportage.

4.3.4. Landenbeleid

BPL Pensioen past op de gehele staatsobligatieportefeuille een landenbeleid in de vorm van een uitsluiting - en selectiebeleid toe. Landen die op voorhand zijn uitgesloten en landen die niet voldoen aan de selectiecriteria vormen samen de landenlijst. De UNGPs schrijven de plicht van staten om de mensenrechten te beschermen voor.

Uitsluitingsbeleid

Landen worden op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

1. Er een schending is van het non-proliferatieverdrag.
2. Machthebbers op systematische en grove wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden en hun burgers niet beschermen tegen buitensporig geweld.
3. Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.

Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. BPL Pensioen hanteert de Sanctiewet 1977 als signaalfunctie om te bepalen of landen voldoen aan bovenstaande uitgangspunten en in aanmerking komen voor uitsluiting op voorhand.

Selectiebeleid

BPL Pensioen stelt minimumeisen aan landen wat betreft bescherming van mensenrechten, bescherming van arbeidsrechten, het naleven van milieuafspraken en corruptiebestrijding. Hiervoor toetst BPL Pensioen landen voordat er geïnvesteerd wordt. BPL Pensioen neemt alleen een staatsobligatie in de portefeuille als de prestaties van het uitgevende land voldoen aan een vooraf gestelde ondergrens. Deze ondergrens staat symbool voor de verantwoord beleggen uitgangsprincipes van BPL Pensioen.

De onderzoeksresultaten van de volgende instituten worden gebruikt om de landenprestaties inzichtelijk te maken:

- Freedom House met de Freedom in the World index,
- ITUC met de ITUC Global Rights index;
- Yale University met de Environmental Performance Index (EPI) en
- Transparency International met de Corruption Perception Index.

De ondergrens is momenteel gedefinieerd als:

1. Indien de prestaties van een land op 1 van bovenstaande indices (waarbij de indices zijn genormaliseerd naar een schaal van 0-100) lager dan 15 is wordt dat land niet opgenomen in de maatwerk ESG EMD benchmark.
2. Indien de prestaties van een land op 2 van bovenstaande indices (genormaliseerd naar een schaal van 0-100) lager dan 30 is wordt dat land niet opgenomen in de maatwerk ESG EMD benchmark.
3. De prestaties van een land op de Freedom in the World index van Freedom House dient minimaal 2 opeenvolgende jaren als 'Free' of 'Partial Free' te zijn bestempeld om opgenomen te worden in de maatwerk ESG EMD benchmark.

4.3.5. Staatsbedrijven

BPL Pensioen belegt in de gehele portefeuille niet in aandelen en bedrijfsobligaties van instituten en ondernemingen die gelieerd zijn aan een land op de landenlijst. In de praktijk betekent dit dat een instituut of onderneming uitgesloten wordt indien een land een meerderheidsbelang (→50% aandelen) heeft. Deze lijst van uitgesloten instituten en ondernemingen wordt elk jaar opnieuw vastgesteld.

5. Beperken blootstelling controversiële producten

5.1. Uitsluitingen op basis van product

BPL Pensioen belegt de ingelegde pensioenpremies. Dat gebeurt op een maatschappelijk verantwoorde manier waarbij de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in acht genomen worden. BPL Pensioen sluit producten die niet passen bij de strategische pijler 'een groen pensioenfonds' en bij het streven om de portefeuille op een duurzame wijze te beheren direct uit van belegging. Deze uitsluitingen zijn getoetst bij de deelnemers en hebben een breed draagvlak.

5.1.1. Controversiële wapens

Controversiële wapens zijn wapens die op grond van internationale conventies verboden zijn of die bijzonder controversieel worden geacht vanwege hun humanitaire impact ⁵⁶⁷⁸Het betreft massavernietigingswapens en wapens die geen onderscheid maken tussen burgers en militairen of onevenredige schade toebrengen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. BPL Pensioen belegt niet in ondernemingen die controversiële wapens produceren of distribueren of een significant belang hebben in een andere onderneming betrokken bij de productie van de volgende type wapens:

- nucleaire wapens
- biologische wapens
- chemische wapens
- antipersoonsmijnen
- clustermunitie
- verarmd uranium munitie
- witte fosfor bommen

5.1.2. Tabak

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van tabak. Hoewel de tabakverwerkende industrie en aanverwante bedrijven aangesloten zijn bij BPL Pensioen meent het Bestuur dat het gebruik van tabak ontmoedigd dient te worden. Hier is ook een breed draagvlak voor onder de deelnemers. Het BPL Pensioen tabaksbeleid is gericht op de directe vervaardiging van tabaksproducten (waaronder sigaretten, sigaren, pijp en/of losse tabak, pruimtabak en/of snuiftabak, rookloze tabak en rauwe, bewerkte, gereconstitueerde en/of geëxpandeerde tabak).

Het BPL Pensioen tabaksbeleid is primair van toepassing op ondernemingen waar tabaksgerelateerde activiteiten de belangrijkste bedrijfsactiviteit zijn. In specifieke omstandigheden komt een bedrijf dat indirect betrokken is bij de 'vervaardiging, distributie en verkoop' van tabaksproducten ook in aanmerking voor uitsluiting. BPL Pensioen toetst deze bedrijven aan de hand van de principes van essentiële en significante betrokkenheid.

1. Essentiële betrokkenheid

Het betrokken bedrijf heeft een essentieel vermogen of specifieke vaardigheden of kennis, voor het vervaardigen van tabaksproducten.

⁵ Het non-proliferatieverdrag; <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20729/volume-729-I-10485-English.pdf>

⁶ Het verdrag chemische wapens; <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201974/v1974.pdf>

⁷ Het verdrag biologische wapens; <https://treaties.un.org/doc/publication/UNTS/Volume%201015/v1015.pdf>

⁸ De Ottawa-conventie; <https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20II/Chapter%20XXVI/XXVI-5.en.pdf>

2. Significante betrokkenheid

Een onderneming speelt een substantiële rol bij de vervaardiging en/of levering van tabaksproducten.

Onder deze omstandigheden wordt een distributiebedrijf dat is gespecialiseerd in de distributie van tabaksproducten of een groothandel of detailhandelaar die gespecialiseerd is in de verkoop van tabak uitgesloten. Waar het aanbieden van niet-tabaksproducten de voornaamste activiteiten zijn, bijvoorbeeld bij supermarkten, wordt uitsluiting niet overwogen.

Voor het identificeren van de tabaksbedrijven zijn de classificaties van GICS (Global Industry Classification Standaard), BICS (Bloomberg Industry Classification System) en de Market Sub-Sector van de iBoxx in aanvang leidend voor het samenstellen van de uitsluitingslijst. De lijst wordt jaarlijks herzien.

5.1.3. Thermisch steenkool

BPL Pensioen hanteert een restrictief beleid ten aanzien van thermisch steenkool. Het BPL Pensioen steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermisch steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

1. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.
2. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

De gegevens voor het in praktijk brengen van het steenkool beleid zijn afkomstig van de onafhankelijke dienstverlener MSCI ESG. MSCI ESG baseert de gegevens ten aanzien van steenkool uitsluitend op data gerapporteerd door de ondernemingen. Het beleggingsuniversum wordt jaarlijks getoetst aan de hand van de BPL Pensioen beleidscriteria. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging en posities in ondernemingen worden verkocht indien er een aantoonbare betrokkenheid bij thermische steenkool is.

Binnen dit criterium maakt het Pensioenfonds een uitzondering voor green bonds. Het is toegestaan om in green bonds te beleggen indien de omzet van de uitgevende instelling voor minder dan 30% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten en mits de uitgevende instelling voldoet aan de minimumvereisten van de overige uitsluitingsgronden.

5.1.4. Teerzanden

Het Pensioenfonds hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van teerzand. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit teerzand gerelateerde activiteiten.

6. Nastreven maatschappelijk impact

6.1. Speerpunten en aandachtsgebieden

Naast deze uitgangsprincipes hanteert BPL Pensioen specifieke speerpunten en aandachtsgebieden voor de verdere verankering van duurzaamheid in zijn beleggingsactiviteiten. De speerpunten van BPL Pensioen zijn nader vormgegeven rond de thema's klimaatverandering en water. Deze thema's zijn gekozen na een inventarisatie van de meest urgente duurzaamheidsrisico's (ESG-risico's). De overtuiging is dat een focus op deze thema's bijdraagt aan het vergroten van de impact die BPL Pensioen via haar verantwoord beleggen activiteiten kan bereiken en dat deze speerpunten zullen leiden tot betere herkenbaarheid van de MVB-keuzes bij de achterban.

BPL Pensioen went zijn invloed als institutionele belegger aan om een positieve bijdrage te leveren aan de benoemde speerpunten. Door het actief ondersteunen van (bestaande) initiatieven rond de speerpunten draagt BPL Pensioen bij aan het vergroten van bewustwording en het gevoel voor urgentie. Door de speerpunten ook explicieter te benoemen in het engagement, stem- en beleggingsbeleid verwacht BPL Pensioen de negatieve aspecten die een speerpunt met zich mee kan brengen beter te beheersen en/of juist een positieve impact te bereiken.

6.1.1. Klimaatverandering

BPL Pensioen ziet in klimaatverandering een urgent probleem dat de waarde van beleggingen en de winstgevendheid van de bedrijven in het bijzonder, negatief kan beïnvloeden. BPL Pensioen ziet in klimaatverandering risico's die op de korte, middellange en lange termijn materiële effecten op onder meer de aandelenmarkten zullen hebben. Om de risico's uitgaande van klimaatverandering te identificeren en te beheersen maar ook om bijhorende kansen te benutten integreert BPL Pensioen waar mogelijk en passend klimaatoverwegingen in zijn beleggingsproces. Het klimaatbeleid is nader gespecificeerd in Annex 2 van dit document.

6.1.2. Water

De beschikbaarheid van zoet water is één van 's werelds meest belangrijke en urgente kwesties als het gaat om levensbehoeften van mensen. De schaarste van water wordt beïnvloed door klimaatverandering, de groei van bevolkingen, toenemende consumptie van bevolkingen, verdergaande industrialisering – met name in opkomende economieën – en steeds intensievere landbouw. BPL Pensioen ziet in watergerelateerde problemen een risico voor de middellange en lange termijn. Om de risico's uitgaande van waterschaarste te identificeren en te beheersen maar ook om bijhorende kansen te benutten heeft BPL Pensioen de ambitie om watergerelateerde overwegingen waar mogelijk en passend in zijn beleggingsproces op te nemen. Het waterbeleid is nader gespecificeerd in Annex 3 van dit document.

6.1.3. Duurzame ontwikkelingsdoelen

De duurzame ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals – SDGs) zijn opgebouwd rondom thema's zoals armoede- en hongerbestrijding, gezondheid, onderwijs, innovatie, gelijkheid en milieu. Volgens de Verenigde Naties zijn dit de belangrijkste uitdagingen waar de wereld mee geconfronteerd wordt. Er zijn 17 SDG doelstellingen en 169 specifieke doelen voor die doelstellingen ⁹.

⁹ Eind september 2015 gaven de regeringsleiders van 193 lidstaten van de Verenigde Naties in New York goedkeuring aan de resolutie "Onze wereld transformeren: de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling". De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals, hierna in het Engels af te korten tot SDGs, vormen de kern van deze resolutie.

De resolutie “Onze wereld transformeren: de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling” stelt dat de hoofddoelstellingen en subdoelstellingen gelden voor alle landen en bevolkingen en voor alle geledingen van de maatschappij. Daarbij wordt gestreefd om zij die het verst achterop zijn, de allerarmsten en de meest kwetsbare groepen, het eerst te bereiken. De SDG’s geven daarnaast met name richting en inhoud aan het beleid van landen.

BPL Pensioen onderkent het belang van alle SDGs maar stelt wel prioriteiten aan SDG doelstellingen die dicht bij het speerpuntenbeleid liggen. Dit omdat op deze wijze het meest realistisch en geloofwaardig een mogelijke bijdrage geleverd kan worden door de ondernemingen waar BPL Pensioen in belegt aan het werkelijk realiseren van de SDGs.

BPL Pensioen constateert dat het via zijn engagementbeleid het meest concreet kan bijdragen aan het verwezenlijken van de individuele doelstellingen. BPL Pensioen concentreert zich daarom waar mogelijk via het engagementbeleid op de SDG (sub)doelstellingen die gerelateerd zijn aan klimaat en water:

- SDG doelstelling 6: Verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen
- SDG doelstelling 7: Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen
- SDG doelstelling 13: Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Hierbij worden eventuele bijdrages die op de overige SDGs geleverd kunnen worden niet uit het oog verloren worden.

SDG doelstelling 6: Verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen

Subdoelstelling: Tegen 2030 de waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen een halt toe te roepen en de uitstoot ervan tot een minimum te beperken waarbij ook het aandeel van onbehandeld afvalwater wordt gehalveerd en recyclage en veilige hergebruik wereldwijd aanzienlijk worden verhoogd.

Subdoelstelling: Tegen 2030 in aanzienlijke mate de efficiëntie van het watergebruik verhogen in alle sectoren en het duurzaam winnen en verschaffen van zoetwater garanderen om een antwoord te bieden op de waterschaarste en om het aantal mensen dat af te rekenen heeft met waterschaarste, aanzienlijk te verminderen.

SDG doelstelling 7: Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Subdoelstelling: Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.

Subdoelstelling: Tegen 2030 de globale snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen.

SDG doelstelling 13: Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Subdoelstelling: Versterk in alle landen de veerkracht en het aanpassingsvermogen met betrekking tot klimaat gerelateerde gevaren en natuurrampen.

6.1.4. Geen bonds

BPL Pensioen heeft de ambitie te investeren in innovatieve en/of duurzame projecten of ondernemingen via zogenaamde doelinvesteringen (impact investing). Daarbij gaat het om beleggingen die niet alleen een goed rendement opleveren tegen een aanvaardbaar risico maar ook bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke kwesties zoals klimaatverandering. BPL Pensioen ziet in green bonds een instrument om invulling te geven aan deze ambitie binnen de vastrentende waarden portefeuille. Het Pensioenfonds geeft de vermogensbeheerder van de "Staatsobligaties euro" en de "Niet-staatsobligaties" mandaten de opdracht een proactieve houding ten aanzien van green bonds aan te nemen. Hierbij wordt binnen bestaande mandaatafspraken gezocht naar een optimale allocatie naar green bonds, passend binnen de risicokarakteristieken en rendementseisen van de bestaande mandaten.

7. Governance van het MVB beleid

BPL Pensioen heeft de ambitie om iedere werknemer die begint met pensioen opbouwen straks een goed en waardevast pensioen te bieden. Dat doen we door groen te zijn en groen te handelen. De duurzame weg die wij daarmee bewandelen, is naar onze overtuiging de enige weg om met respect voor mens, milieu en samenleving onze deelnemers een collectief pensioen te kunnen bieden. De route van deze duurzame weg geven we richting met vier strategische pijlers. In ons strategisch jaarplan staan de op deze pijlers gebaseerde doelstellingen met de onderliggende activiteiten. Het Bestuur is verantwoordelijk de strategische pijlers en de onderliggende doelstellingen.

7.1. Strategie en risicobereidheid

BPL Pensioen heeft als uitgangspunt dat de strategie, de doelstellingen en beleidsuitgangspunten consistent zijn met de missie van het fonds en dat het risicobeleid en de risicohouding consistent zijn met de strategie. Het bestuur heeft de missie met het motto 'Samen werken voor later' en de visie van het pensioenfonds uitgewerkt in vier strategische pijlers:

1. BPL Pensioen is een groen pensioenfonds
2. Klaar voor de toekomst
3. De deelnemer bijstaan
4. Ontzorgen van de werkgever

In het strategisch jaarplan 2019 zijn 32 op deze pijlers gebaseerde ambities en doelstellingen geformuleerd, met onderliggende activiteiten. In de beschreven visie en ambities per strategische pijler zijn drie thema's als rode draad te herkennen:

1. Duurzaam & maatschappelijke waarde
2. Klantbeleving & communicatie
3. Efficiënte dienstverlening

De thema's helpen om de doelen per strategische pijler nog concreter te kunnen maken en op die manier te borgen dat wat BPL doet daadwerkelijk bijdraagt aan het realiseren van de ambitie.

Behalve voor 'BPL Pensioen is een groen pensioenfonds' pijler is het MVB risico ook van invloed op de strategische pijler 'klaar voor de toekomst', omdat duurzaamheid per definitie gaat om 'rentmeesterschap' en om een lange termijn visie.

7.2. Monitoring aan de hand van strategische MVB doelstellingen

Het bestuur van BPL Pensioen evalueert het MVB-beleid ieder jaar. Aan de hand van deze evaluatie bepaalt BPL Pensioen of het huidige MVB- beleid en bestaande voornemens voldoen aan de verwachtingen en ambities van BPL Pensioen of dat aanscherping van het beleid wenselijk is.

De jaarlijkse evaluatie richt zich op:

1. de reikwijdte van MVB- instrumenten per beleggingscategorie
2. de uitvoering van het stembeleid
 - het aantal aandeelhoudersvergaderingen waarvoor niet is gestemd (rejected votes)
 - het aantal keren dat is afgewezen van het stemadvies van management en stemadviseur (ISS)
 - de kwalitatieve analyse van de wijze waarop en de mate waarin ESG-gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen zijn gesteund
3. de uitvoering van het engagementbeleid

- de voortgang op engagementthema's
4. het uitsluitingsbeleid
- het aantal passieve en/of actieve breaches ten aanzien van uitsluitingsbeleid

7.3. Reikwijdte MVB- beleid

BPL Pensioen besteedt waar nodig en mogelijk binnen de fiduciaire verantwoordelijkheid aandacht aan ecologische, sociale en governance onderwerpen. Het MVB- beleid is dan ook in de basis van toepassing op de gehele BPL Pensioen portefeuille. Waar mogelijk en nodig belegt BPL Pensioen via discretionaire mandaten om de eigen uitgangsprincipes, speerpunten en overtuigingen zo compleet en consequent mogelijk in de praktijk te brengen.

Wij zijn ervan overtuigd dat beleggers betere beleggingsbeslissingen nemen als zij structureel kijken naar duurzaamheidsaspecten. Indien de duurzaamheidskeuzes niet in onze maatwerk indices verwerkt kunnen worden maken we met vermogensbeheerders contractuele afspraken om ervoor te zorgen dat het verantwoord beleggen beleid wordt uitgevoerd zoals wij dat voor ogen hebben.

Wij evalueren ieder jaar de implementatie, uitvoering en resultaten van het MVB beleid aan de hand van strategische MVB doelstellingen. Beoordelingen van het MVB beleid door derden wordt hierbij meegewogen. Op basis van de belangrijkste bevindingen worden jaarlijks verbeterpunten geïdentificeerd en vinden er aanscherpingen van beleid en uitvoering plaats.

7.4. Deskundigheid

BPL Pensioen vindt deskundigheid in het bestuur belangrijk om grip te hebben op de (uitbestede) processen en om in controle te zijn. Dit geldt ook voor duurzaamheid. Deskundigheid in het Bestuur ten aanzien van duurzaamheid draagt bij aan een sterke binding met de achterban en draagt bij aan een verdere controle over het behalen van de doelstellingen van de strategische pijler 'Groen Pensioenfonds'.

Duurzaamheid is dan ook een aandachtspunt bij voor zowel het geschiktheidsprofiel als binnen de permanente educatie. Doel van permanente educatie is dat het bestuur zicht houdt op externe ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het fonds maar ook dat het functioneren van het bestuur als geheel en van bestuursleden individueel. Waar zo nodig wordt er bijgestuurd via themadagen met externe experts en competentie management.

8. Beleggingscategorie specifieke instrumenten

8.1. Vastgoed

8.1.1. ESG beleggingsovertuigingen BPL Pensioen bij het beleggen in vastgoed

Duurzaamheid staat voor het borgen van een goede kwaliteit van leven van huidige en toekomstige generaties door beperkt gebruik te maken van natuurlijke bronnen en een minimaal negatief effect op het klimaat te realiseren. Duurzaam vastgoed is vastgoed met een goed energielabel en een gunstige CO₂ footprint en is vastgoed dat op lange termijn comfortabele huisvesting biedt aan verschillende doelgroepen en een positieve bijdrage levert aan de directe (fysieke) omgeving. Het lange termijn karakter van vastgoed, vraagt om een lange termijn visie op hoe het vastgoed zich binnen de maatschappelijke context zal ontwikkelen. Door met het vastgoed in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen, kan worden gestuurd op positieve waardeontwikkeling van het vastgoed. Wij zijn ervan overtuigd dat duurzaam vastgoed de norm wordt en voorwaarde is voor een goed en stabiel rendement.

Voor sturing op duurzaamheid kijken wij verder dan alleen energie of klimaat en kiezen wij voor een breed perspectief, vanuit ESG. ESG staat voor Environmental, Social & Governance. Door ESG sturing streven wij op portefeuilleniveau naar een lange termijn optimum tussen financieel economische resultaten en transparantie, sociale belangen en klimaatverbeteringen. Door ESG sturing kan er tevens invulling worden gegeven aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (UN SDG's). Gerichte investeringen in het vastgoed hebben een positieve impact op deze doelstellingen.

Aan de hand van een omgevingsanalyse is er een raamwerk opgesteld voor een integrale ESG strategie met concrete doelen en KPI's.

8.1.2. Strategische ESG doelstellingen

Doelstelling: In 2030 is de CO2 emissie van de woningportefeuille BPL Pensioen gehalveerd ten opzichte van 1990.

BPL Pensioen investeert in het minimaliseren van de impact van de gebouwde omgeving op klimaatverandering. Daarmee kan er een verschil gemaakt worden voor toekomstige generaties. Het doel is om de CO₂-uitstoot van de woningportefeuille in 2030 ten opzichte van 1990 gehalveerd te hebben. Dit in aansluiting op het Klimaatakkoord. Inmiddels is de CO₂ emissie met 29,0% gereduceerd. Belangrijke stappen om dit verder te reduceren zijn:

- Een aankoop- en verkoopstrategie die hieraan bijdraagt;
- De introductie van een houtbouw acquisitiestrategie;
- Het verduurzamingsprogramma voor de type 570/600 woningen;
- Een plan van aanpak naar groene daken binnen de bestaande woningportefeuille

Doelstelling: In de acquisitiefocus van BPL is ruimte voor gereguleerde midden huurwoningen en stadspartner initiatieven.

Stadspartner initiatieven zijn projecten die bijdragen aan het verbeteren van de betaalbaarheid van wonen voor specifieke doelgroepen. Dit doen we samen met lokale overheden, ontwikkelaars en bouwers. Daarnaast vergroten we via de Stadspartner initiatieven de sociale cohesie door het stimuleren van ontmoeting en het initiëren van mobiliteitsconcepten. Met deze Stadspartner initiatieven investeert BPL Pensioen in betekenisvolle leefomgevingen, ook voor de volgende generaties. Met de vastgoedbelegging 'Stadsgoed' wordt hier reeds invulling aan gegeven en wordt op dit moment 1,5% van de woningportefeuille op deze manier belegd.

Doelstelling: Alle te acquireren nieuwbouwobjecten hebben energielabel A. Grondgebonden woningen hebben minimaal een EPC van 0,0 of BENG.

Alle te acquireren nieuwbouwobjecten hebben energielabel A. Grondgebonden woningen hebben minimaal een EPC van 0,0 of BENG. Alle acquisities van de afgelopen jaren zijn voorzien van minimaal een energielabel A.

Doelstelling: In 2021 scoort de woningportefeuille van BPL Pensioen binnen het huurderstevredenheidsonderzoek als volgt: +0,1 op het woonproduct, ten minste score woonomgeving van de benchmark, tenminste score dienstverlening van de benchmark.

Ieder jaar wordt er een huurderstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Op basis hiervan wordt inzicht verkregen in waar de huurders wel of niet tevreden over zijn en hoe en of er door middel van investeringen de huurderswaardering en de daarmee samenhangende courantheid van de vastgoedobjecten kan worden verbeterd. Jaarlijks wordt onder de huurders een huurderstevredenheidsonderzoek gehouden. In dit onderzoek worden vragen gesteld over de dienstverlening van de beheerder, maar ook beoordeelt de huurder de kwaliteit van de woning, de woonomgeving en de afhandeling van reparatieverzoeken en klachten. Er wordt gestreefd naar een score van de jaarlijkse tevredenheid op de volgende onderdelen:

1. Woonproduct
2. Woonomgeving
3. Dienstverlening

8.1.3. Vastgoed en de duurzame ontwikkelingsdoelen

Door ESG-sturing kan er mogelijk invulling worden gegeven aan de duurzame ontwikkelingsdoelen. Gerichte investeringen in het vastgoed kunnen betrekking hebben op deze doelstellingen. In het kader van ESG-sturing zijn er mogelijkheden om positieve invloed uit te oefenen op onder meer op doel 7, 11 en 12 van de duurzame ontwikkelingsdoelen.

Doel 7: Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Energiezuinige en -neutrale gebouwen zorgen voor lager energieverbruik, besparing van fossiele brandstoffen, lagere milieubelasting (fijnstof en CO₂) en een gezondere leefomgeving. Voor de vastgoedinvesteringen leidt dat tot hogere huurprijzen, een hogere waarde, lager beleggingsrisico en een hoger rendement.

Doel 11: Duurzame steden en gemeenschappen

Duurzame gebouwen en financieringen zijn toekomstbestendiger en hebben een hogere toegevoegde waarde voor de gebruiker en restwaarde voor de investeerder/financier. Voor gebruikers en hypotheekgevers leidt dit tot een aantrekkelijker vestigingsklimaat. Dit leidt tot een stabiele vraag naar vastgoed en resulteert voor de vastgoedinvesteringen in een beter rendement en een aantrekkelijker risicoprofiel.

Doel 12: Verantwoorde consumptie en productie.

Om de aarde zo min mogelijk te belasten en te conserveren voor toekomstige generaties wordt gestreefd naar circulariteit, minder verbruik en hogere restwaarden.

8.2. Private equity en infrastructuur

BPL Pensioen heeft 2 legacy beleggingen in een duurzaam private equity fonds en een infrastructuurfonds. Deze beleggingen zijn aan het eind van hun looptijd en worden naar verwachting in 2021 afgebouwd. Er zijn vooralsnog geen intenties om nieuwe commitments aan te gaan binnen deze beleggingscategorieën en er is geen expliciet beleid geformuleerd.

Indien BPL Pensioen besluit deze categorieën aan de portefeuille toe te voegen wordt het beleid aangepast en worden MVB beleidsvereisten ten aanzien van de selectie, aanstelling en monitoring geformuleerd.

Annex 1 Overzicht van standaarden voor thematisch aandachtsgebieden due diligence cyclus.

1. Mensenrechten

De 'rechten van de mens' vormen één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten.

In de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

TABEL 1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema principe	VN Global Compact principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante hoofdstukken
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	1. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			• Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Beperking van het recht op zelfbeschikking
- Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- Beperking van vrijheid van meningsuiting

Beperking van het recht op zelfbeschikking

Het recht op zelfbeschikking van volken is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en is weer uitgewerkt in twee bindende VN verdragen; 'Burgerrechten en Politieke Rechten' (BuPo) en 'Economische, Sociale en Culturele Rechten' (EcSoCu). Deze verdragen werden in 1966 aanvaard en gingen in 1976 van kracht. Het individuele recht op zelfbeschikking kan gezien worden als een element van de persoonlijke vrijheid, en daarmee als een grondslag van de mensenrechten. Hierdoor vormen kwesties waarin ondernemingen bijdragen aan een beperking van het recht op zelfbeschikking een mensenrechtenschending

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een 'Verklaring over de rechten van inheemse volken'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de 'VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILOconventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'.

2. Arbeidsnormen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.2.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

TABEL 2 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema principe	VN Global Compact principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante hoofdstukken
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- Veiligheid van werknemers

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: "Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining." De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van 'de fundamentele principes en rechten op het werk' en het 'effectief afschaffen van kinderarbeid' (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

Milieu

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 3). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

TABEL 3 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema principe	VN Global Compact principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante hoofdstukken
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de ‘Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling’ en luiden: “Business should support a precautionary approach to environmental challenges”, “Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility” en “Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies.”

In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie-, en voorzichtigheidsbeginsel samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het Kyoto Protocol, het Verdrag van Bazel (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

Anti corruptie

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 4). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

TABEL 4 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ANTI-CORRUPTIE

Thema principe	VN Global Compact principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante hoofdstukken
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			• Mededinging	
			• Belastingen	

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: "Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery."

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Omkopingspraktijken
- Afpersingspraktijken

Annex 2 Speerpuntbeleid klimaat

Het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC) van de Verenigde Naties heeft geconcludeerd dat de door de mens veroorzaakte uitstoot van broeikasgassen vanaf de industriële revolutie toegenomen is. Dit is grotendeels toe te wijzen aan bevolkings- en economische groei. De toenemende concentratie van broeikasgassen wordt gezien als de dominante oorzaak van de opwarming van de aarde, waarbij de gemiddelde temperatuur momenteel ten minste 1 °C boven het pre-industriële niveau ligt. De opwarming zet echter verder door. Het IPCC verwacht dat rond 2040 al een temperatuurstijging van 1,5 graad wordt bereikt en met voortzetting van het huidige beleid wordt er afgekoerst op 3 °C opwarming. Om een verdere stijging van de wereldwijde temperatuur te beperken tot 1,5 °C (de doelstelling van Parijs) moet de uitstoot van broeikasgassen tussen nu en 2030 zijn gehalveerd en in 2050 nul zijn.

Klimaatverandering is een bron van structurele verandering en brengt fysieke en transitierisico's met zich mee die systeem brede effecten kunnen hebben op de financiële stabiliteit en de macro-economische omstandigheden. Deze risico's kunnen blijvende gevolgen hebben voor macro-economische en financiële variabelen zoals groei, productiviteit, voedsel- en energieprijzen en inflatieverwachtingen. BPL Pensioen ziet hierdoor in klimaatverandering een urgent probleem dat de waarde van beleggingen in het algemeen en de winstgevendheid van de bedrijven in het bijzonder, negatief kan beïnvloeden.

Fysieke risico's omvatten de economische kosten en financiële verliezen als gevolg van de toenemende ernst en frequentie van extreme weersomstandigheden die verband houden met extreme klimaatverandering (zoals hittegolven, aardverschuivingen, overstromingen, bosbranden en stormen) en klimaatverschuivingen op langere termijn (zoals veranderingen in neerslag, extreme weersvariabiliteit, verzuring van de oceaan en stijgende zeespiegel en gemiddelde temperaturen).

Transitierisico's hebben betrekking op het aanpassingsproces naar een koolstofarme economie. Broeikasgasemissies moeten uiteindelijk "netto nul" bereiken om verdere klimaatverandering te voorkomen. Het proces van emissiereductie heeft waarschijnlijk grote gevolgen voor alle sectoren van de economie en beïnvloedt de waarden van financiële activa. Hoewel dringende maatregelen wenselijk zijn, kan een abrupte overgang ook gevolgen hebben voor de financiële stabiliteit en de economie in bredere zin.

BPL Pensioen besteedt specifieke aandacht aan klimaatverandering en integreert waar mogelijk en passend klimaatmaatregelen in het beleggingsproces. Het speerpuntbeleid klimaat dient te waarborgen dat de klimaatmaatregelen structureel en op efficiënte wijze in praktijk worden gebracht. Dit met als doel de klimaat gerelateerde beleggingsrisico's in aanmerking te nemen en te beheersen en om klimaat gerelateerde maatregelen in de reële economie te bevorderen. Het bijdragen aan het klimaatakkoord van Parijs dient hierbij als richtsnoer.

1. Doelstellingen klimaatspeerpunt

Het BPL Pensioen speerpuntenbeleid klimaatverandering dient te borgen dat het meewegen van klimaatrisico's en het bevorderen van klimaatadaptatie en -mitigatiemaatregelen op structurele en eenduidige wijze meegewogen worden in het door BPL Pensioen gehanteerde beleggingsproces.

Beheersen klimaat gerelateerde beleggingsrisico's

BPL Pensioen ziet in klimaatverandering een urgent probleem dat de waarde van beleggingen in het algemeen en de winstgevendheid van de bedrijven in het bijzonder, negatief kan beïnvloeden. BPL Pensioen ziet in klimaatverandering korte en middellange termijn risico's voor specifieke beleggingen en voor de lange termijn risico's die materiële effecten op de gehele beleggingsportefeuille kunnen hebben. Om de beleggingsrisico's uitgaande van klimaatverandering te identificeren en te beheersen maar ook om bijhorende kansen te benutten besteedt BPL Pensioen binnen het MVB-beleid specifieke aandacht aan klimaatverandering.

De missie van BPL Pensioen is het effectief en efficiënt uitvoeren van de pensioenregeling en het bewerkstellingen van een waardevast inkomen voor later door solide financieel beleidsvoering. Binnen deze kaders ziet BPL Pensioen ruimte om ook een maatschappelijke rol te vervullen. BPL Pensioen wenst daartoe bij te dragen aan het aanpakken van de oorzaken van klimaatverandering (mitigatie), het verzachten van de gevolgen van klimaatverandering (adaptatie) en het bevorderen van de financiering van de energietransitie met als uiteindelijk doel het bereiken van een broeikasgas neutrale samenleving.

Bevorderen klimaatadaptatie en -mitigatiemaatregelen

Klimaatverandering en de agrarische en groene sector

De agrarische en groene sector en het klimaat zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. BPL Pensioen sluit niet de ogen voor:

- De impact van de eigen sector op het klimaat door bijvoorbeeld de emissie van broeikasgassen zoals CO₂, methaan, en lachgas;
- De mate waarin de eigen sector geraakt wordt door extreem weer zoals hitte, droogte of wateroverlast;
- De belangrijke bijdrage die de eigen sector kan leveren aan het verminderen van de gevolgen van klimaatverandering.

De BPL Pensioen portefeuille is met name belegd in beurgenoteerde aandelen, staats- en bedrijfsobligaties en vastgoed. Binnen deze categorieën is de blootstelling naar de agrarische sector echter zeer minimaal. In het klimaatspeerpuntbeleid wordt daarom geen specifieke aandacht besteed aan de eigen sector. Indien er een noodzaak voor specifiek beleid op de agrarische sector ontstaat of wanneer er zich mogelijkheden aandienen om beleid gericht op de agrarische sector te ondersteunen zal BPL Pensioen waar mogelijk de doelstellingen en de maatregelen uit het Klimaatakkoord hoofdstuk Landbouw en Landgebruik als richtsnoeren hanteren.

2. Beheersen klimaat gerelateerde beleggingsrisico's

BPL Pensioen ziet in klimaatverandering een urgent probleem dat de waarde van beleggingen in het algemeen en de winstgevendheid van de bedrijven in het bijzonder, negatief kan beïnvloeden. BPL Pensioen ziet in klimaatverandering korte en middellange termijn risico's voor specifieke beleggingen en voor de lange termijn risico's die materiële effecten op de gehele beleggingsportefeuille kunnen hebben. Om de beleggingsrisico's uitgaande van klimaatverandering te identificeren en te beheersen maar ook om bijhorende kansen te benutten besteedt BPL Pensioen binnen het MVB-beleid specifieke aandacht aan klimaatverandering.

Klimaatverandering zal vergaande gevolgen hebben voor alle lagen in de economie, in alle sectoren en regio's. De risico's zullen waarschijnlijk aan de hand van een niet-lineair scenario tot stand komen en worden vergroot door kantelpunten. Dit betekent dat de effecten veel groter, breder en meer divers kunnen zijn dan die van andere structurele veranderingen. Hoewel de macro-economische modellen van vandaag misschien niet in staat zijn om de economische en financiële impact van klimaatverandering nauwkeurig te voorspellen, is de klimaatwetenschap helder: maatregelen om de klimaatverandering te verzachten en aan te passen zijn nu nodig. Er is een hoge mate van zekerheid dat een combinatie van fysieke en transitierisico's zich in de toekomst zal voordoen en dat deze significante impact hebben op de beleggingen van BPL Pensioen. De exacte uitkomsten, tijdshorizon en de wijze deze risico's tot uiting gaan komen is onzeker.

Beleggingsimpact klimaatrisico's is scenario afhankelijk

Het potentiële verlies op een belegging of de relevantie van klimaatrisico's voor een beleggingscategorie is moeilijk in te schatten. De omvang van het verlies hangt namelijk af van de verschillende mogelijke toekomstscenario's en de effecten daarvan op de waardering van de beleggingen. Om de potentiële beleggingsimpact van klimaatrisico's op waarde te schatten zijn "what if" scenario-analyses onontbeerlijk. BPL Pensioen onderscheidt ten aanzien van de fossiele energiesector 3 plausibele hoofdlijnsscenario's. Waarbij blijkt dat hoe verder in de tijd, des te lastiger het wordt om met enige zekerheid bepaalde ontwikkelingen te voorspellen.

Scenario 1: Fossiele brandstoffen veranderen op een korte horizon (5-jaar) in een stranded asset

Als belangrijkste bron van broeikasgassen begint het gebruik van fossiele brandstoffen al op korte termijn te dalen. Dit met als doel het verder opwarmen van de aarde te beperken. Dit is een schokscenario waarbij bedrijven en de economie nauwelijks tijd hebben zich aan te passen. Er zijn twee mogelijkheden die hiervoor kunnen zorgen:

1. Een gecoördineerde wereldwijde aanpak van fossiele brandstoffen en forse investeringen in alternatieven. Dit kan bijvoorbeeld een wereldwijde CO₂-belasting zijn waarvan de opbrengsten worden gebruikt om duurzame alternatieven te stimuleren;
2. Een technologische doorbraak waardoor de vraag naar fossiele brandstoffen sterk daalt. Denk bijvoorbeeld aan een betrouwbaar en relatief goedkoop alternatief voor het opwekken van elektriciteit en/of een doorbraak in de accu-technologie.

In dit scenario zullen de prijzen van olie, gas en kolen sterk dalen. Investerings in de sector worden onrendabel en moeten worden afgeschreven. Beleggingen in fossiele bedrijven, zowel aandelen als bedrijfsobligaties, worden hard geraakt. Door de korte horizon waarop dit scenario zich voltrekt, ontbreekt de tijd om zich aan te passen. Een dergelijk scenario pakt ook zeer slecht uit voor alle landen die sterk afhankelijk zijn van de opbrengsten uit de fossiele brandstoffen. In dit scenario loont het om

in de portefeuilleconstructie rekening te houden met klimaatrisico's en te desinvesteren in beleggingen met een sterke blootstelling naar fossiele brandstoffen.

Scenario 2: Fossiele brandstoffen zijn stranded assets, maar pas op de lange termijn (→10 jaar)

Dit is een scenario waarbij de wereld langzaam overschakelt van fossiele brandstoffen naar duurzame alternatieven. Het is dus een geleidelijk proces dat langzaam begint en steeds verder versnelt. Een dergelijk scenario heeft op de korte termijn nauwelijks impact. De prijzen van grondstoffen worden vooral bepaald door de korte termijn vraag- en aanbodverhoudingen.

De kans is groot dat de vraag naar fossiele brandstoffen in eerste instantie nog blijft stijgen en de impact op beleggingen in fossiele bedrijven is lastig te voorspellen. Dit proces geeft bedrijven de mogelijkheid om zich aan te passen aan de veranderende omgeving. Bijvoorbeeld door het uitbreiden van de activiteiten in duurzame energie. Ook kunnen bedrijven hun investeringen in fossiele brandstoffen terugschroeven en ervoor kiezen in plaats daarvan hogere dividenden uit te keren. In de aandelen- en obligatie-indices zal het gewicht van de olie- en gassector langzaam teruglopen. Dit proces is vergelijkbaar met hoe de aandelenmarkten zich de afgelopen 150 jaar hebben ontwikkeld. Het hard uitsluiten van de fossiele energiesector kan in dit scenario negatief uitpakken voor het rendement.

Scenario 3: Fossiele brandstoffen zijn momenteel geen stranded asset

In het laatste scenario zijn fossiele brandstoffen ook op de langere horizon (→15 jaar) geen *stranded asset*. De EU komt weliswaar met vergaande maatregelen om het gebruik van fossiel brandstoffen terug te dringen en de Verenigde Staten sluit daar later bij aan, maar de opkomende landen doen niet mee. De vraag naar fossiele brandstoffen daalt maar verdwijnt niet. De wereld slaagt er dus niet in om met een gecoördineerde aanpak te komen. In dit scenario worden de delen van de fossiele sector met hoge marginale kosten een *stranded asset*, maar de rest van de sector heeft gunstige vooruitzichten. Technologische ontwikkelingen in de duurzame energie blijven wel doorgaan waardoor op termijn de fossiele industrie aan belang inboet.

Een combinatie van scenario 2 en 3 lijkt het meest realistische scenario

De kans op het eerste scenario lijkt klein. De vereiste consensus en technologische doorbraak lijken ver weg. BPL Pensioen acht een combinatie van scenario 2 en 3 het meest waarschijnlijk. De vraag naar olie groeit momenteel nog met 1% tot 2% per jaar. Op termijn zullen de innovaties bij elektrische voertuigen en accu's ervoor zorgen dat olie als transportbrandstof aan belang verliest. Het zal echter nog jaren duren voordat de elektrische-auto de benzineauto heeft verdrongen. In de luchtvaart en bij het zeetransport staan de ontwikkelingen nog in de kinderschoenen. De kans lijkt klein dat elektrische varianten hier snel concurrerend gaan worden. Dit betekent dat olie nog jaren een belangrijke transportbrandstof blijft. Ook voor de 'transitiebrandstof' gas is dit scenario positief. Voor de opwekking van elektriciteit worden kolencentrales wel vervangen door gascentrales. De vraag naar gas blijft dus stijgen en de vraag naar thermisch steenkool dalen.

2.1. Klimaatmaatregelen BPL Pensioen

Maatregelen op portefeuilleniveau

BPL Pensioen voorziet dus op hoofdlijnen een transitie waarbij transitierisico's zich geleidelijk zullen manifesteren en er een graduele afbouw van de energiesector plaats zal vinden. Hierbij blijft BPL Pensioen echter wel periodiek de korte termijn robuustheid van het beleggingsbeleid toetsen door middel van doorrekening van een klimaatcrisis-scenario in de portefeuilleconstructie. Onderdeel van de toets is ook het bekijken van beleidsopties om het verlies in een crisisscenario te beperken. Vanuit het klimaatcrisis-scenario onderscheidt BPL Pensioen hier 2 beleidsopties:

- Verlaging blootstelling naar risicovolle beleggingen met link naar fossiele brandstoffen
- Vergroten aandeel duurzame beleggingen in de portefeuille.

Hoewel BPL Pensioen op hoofdlijnen een geleidelijke transitie en een graduele afbouw van de energiesector voorziet observeren wij dat in specifieke regio's, markten of sectoren klimaatrisico's wel al op korte termijn zeer materieel kunnen zijn. Om deze klimaatrisico's voor een belegging of voor een portefeuille op gedegen wijze vast te stellen stelt BPL Pensioen per onderneming of belegging op een gebalanceerde wijze vast aan welke klimaatrisico's deze zijn blootgesteld en welke beheersmaatregelen zijn ingesteld. BPL Pensioen past de opties langs onderstaande klimaatmaatregelen toe in de portefeuille:

- Samenwerking
- ESG-integratie
- Optimalisatie CO₂(e)-emissies aandelen en bedrijfsobligaties
- Beleid fossiele brandstoffen - Restrictief beleid ten aanzien van thermisch steenkool en teerzanden

Samenwerking

Om de klimaat gerelateerde beleggingsrisico's beter te begrijpen, te kwantificeren en te beheersen dient de beschikbaarheid, kwaliteit en standaardisatie van ESG-informatie toe te nemen en dienen ondernemingen op een eenduidige manier te rapporteren over duurzaamheid in het algemeen en over klimaatrisico's in het bijzonder.

Doelstelling

- BPL Pensioen onderschrijft en steunt waar mogelijk initiatieven ten behoeve van standaardisatie van klimaat gerelateerde data en initiatieven voor bijvoorbeeld het meten van de CO₂(e)-voetafdruk van de beleggingen.

ESG-integratie

Beoordelen en mitigeren van klimaat gerelateerde beleggingsrisico's

Het inschatten van de financiële risico's van klimaatverandering voor een specifieke belegging is complex. BPL Pensioen ziet in het hanteren van de CO₂(e)-voetafdruk¹⁰ als proxy afzonderlijk geen betrouwbare voorspeller van de werkelijke klimaatrisico's voor een individuele belegging of van de weerbaarheid van een portefeuille tegen klimaatrisico's.

Beleggingen voor de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles worden daarom beoordeeld op basis van blootstelling aan (sector)specifieke ESG-risico's en het vermogen van ondernemingen om deze risico's te beheersen ten opzichte van sectorgenoten. Waarbij de risicobeheerinspanningen beoordeeld worden in de context van de relevante bedrijfsactiviteiten en de blootstelling aan klimaatrisico's op basis van de geografische spreiding van de activiteiten.

Klimaatrisico's kunnen zich manifesteren in de vorm van fysieke risico's van extreme weersomstandigheden zoals overstromingen en droogte of ten gevolge van transitierisico's zoals strengere wetgeving inzake CO₂(e)-uitstoot, technologische ontwikkelingen en maatschappelijke druk. De blootstelling aan de risico's verschilt per tijdspanne, regio en onderneming. BPL Pensioen wil dat dat op basis van een transparant en systematisch proces voor iedere belegging een inschatting wordt gemaakt van de potentiële financiële gevolgen van blootstelling aan klimaatrisico's. En dat deze inschatting plaatsvindt op basis van de werkelijke blootstelling aan klimaatrisico's. Zo wordt een gebalanceerde analyse uitgevoerd en wordt er op prudente wijze invulling gegeven aan klimaatrisico's.

Doelstelling

BPL Pensioen geeft zijn vermogensbeheerders de opdracht om klimaatrisico's langs dit proces in te bedden in het beleggingsproces. Waar mogelijk geeft BPL Pensioen de voorkeur aan het verwerken van de ESG-informatie in de benchmark via een best-in-class beleid zodat de toegevoegde financiële waarde op een objectieve manier gemonitord kan worden.

Invulling

De best-in-class benadering wordt meegenomen in de constructie van de benchmark voor de aandelen Wereld (ontwikkelde markten) mandaten. Voor de beleggingen in small cap aandelen en aandelen opkomende markten zijn er met de operationeel vermogensbeheerders afspraken gemaakt om ESG-factoren actief in de modellen voor aandelenselectie en aandelenrangschikking op te nemen. Dit door een ESG-functie op te nemen in de optimalisatiefunctie. Voor de bedrijfsobligatieportefeuille is er een ESG-prestatiedoelstelling opgenomen in de mandaatrichtlijnen. De operationeel vermogensbeheerder streeft ernaar dat de gemiddelde ESG-rating voor de portefeuille beter is dan de ESG-rating van de BPL Pensioen maatwerk benchmark.

Optimalisatie CO₂(e)-emissies aandelen en bedrijfsobligaties

Het beprijzen van CO₂ of het stellen van emissiemaxima komt nadrukkelijk als beleidsmaatregel naar voren om de benodigde broeikasgasemissiereductie te realiseren en zo de klimaatdoelen uit het Parijsakkoord te behalen. De financiële beleggingsrisico's die voortvloeien uit dergelijke abrupte beleidswijzigingen om klimaatverandering te bestrijden nemen hierdoor toe en kunnen zich al op korte termijn voordoen. Het vinden van een bruikbare indicator met voorspelkracht heeft de aandacht van BPL Pensioen en blijft onderwerp van onderzoek.

Klimaatrisico's zijn complex en BPL Pensioen ziet in de CO₂(e)-voetafdruk afzonderlijk geen betrouwbare voorspeller van de werkelijke klimaatrisico's voor de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille. BPL Pensioen verwacht echter wel dat transitierisico's deels beperkt kunnen worden door de CO₂(e)-voetafdruk van de portefeuilles te optimaliseren c.q. het nastreven van een maximale CO₂-reductie met behoud van de gewenste risico-rendementskarakteristieke.

¹⁰ De uitstoot van de broeikasgassen wordt hier uitgedrukt in CO₂-equivalenten, afgekort CO₂(e). Dit is een rekeneenheid om de bijdrage van broeikasgassen aan het broeikaseffect onderling te kunnen vergelijken. Het is gebaseerd op het 'Global Warming Potential' (GWP) - dat is de mate waarin een gas bijdraagt aan het broeikaseffect. Het GWP-concept is ontwikkeld door het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC).

Doelstellingen

- BPL Pensioen is zelf transparant over de CO₂(e)-voetafdruk van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille en gebruikt de verkregen inzichten voor het verder uitvoeren van het klimaatbeleid. De verkregen inzichten worden verder gebruikt om het klimaatbeleid nader in praktijk te brengen. Bijvoorbeeld door de dialoog te voeren met de vermogensbeheerders over passende en realistische CO₂-reductiemaatregelen en het nader vormgeven van het engagementprogramma ten aanzien van het thema klimaat.
- BPL Pensioen geeft inzicht in de CO₂(e)-voetafdruk van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille. BPL Pensioen is hierbij transparant over de gedane aannames en de gebruikte CO₂(e)-data. BPL Pensioen rapporteert minimaal:
 1. De absolute CO₂(e)-voetafdruk van de aandelenportefeuille in tCO₂(e) (op basis van het aandeel in de totale uitstoot van de bedrijven);
 2. De gewogen gemiddelde CO₂(e)-intensiteit ofwel de blootstelling van een portefeuille aan CO₂(e)-intensieve beleggingen (CO₂(e)-voetafdruk afgezet tegen de omzet van de bedrijven in tCO₂(e)/EUR miljoen bedrijfsomzet).

Invulling

BPL Pensioen optimaliseert de CO₂-voetafdruk van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles. Hierbij wordt gestreefd naar een significante reductie van de CO₂-voetafdruk zonder structureel afbreuk te doen aan de al gestelde financiële doelstellingen op de lange termijn. Voor de ontwikkelde markten aandelenportefeuille is er een 50% reductie van de voetafdruk behaald. Dit ten opzichte van de portefeuillesamenstelling op 1 april 2016. De doelstelling is deze reductie minimaal te continueren. De bedrijfsobligatieportefeuille heeft als reductiedoelstelling dat de CO₂-intensiteit 15% lager dient te zijn dan de maatwerkbenchmark. Dit is een effectief een reductie van 25% ten opzichte van de standaard benchmark.

Beleid fossiele brandstoffen

De doelstelling uit het klimaatakkoord van Parijs om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 2 °C met 1,5 °C als streefwaarde vereist onder meer het versneld koolstofarm maken van de wereldwijde energiesector. Energieproductie en -gebruik is de grootste bron van broeikasgasemissies wat betekent dat de energiesector cruciaal is om deze doelstelling te bereiken.

Om de temperatuurodoelstelling te bereiken committeren overheden zich met het klimaatakkoord van Parijs aan maatregelen om broeikasgasemissies zo snel mogelijk een piek te laten bereiken en om deze daarna snel te laten verminderen. De maatregelen dienen in de tweede helft van deze eeuw te leiden tot een evenwicht van tussen de door de mens veroorzaakte broeikasgasemissies en de natuurlijke capaciteit van de natuur om broeikasgassen op te nemen.

Het bereiken van een 'evenwicht' betekent geen afscheid van fossiele brandstoffen. Het Sustainable Development Scenario (SDS) van het Internationaal Energie Agentschap (IEA) schetst een transitiepad van het wereldwijde energiesysteem waarmee de temperatuurstijging onder 1,8 °C wordt gehouden met een waarschijnlijkheid van 66%. Dit komt overeen met het beperken van de temperatuurstijging tot 1,65 °C met een waarschijnlijkheid van 50%. Fossiele brandstoffen blijven in dit SDS een essentieel onderdeel van de energiemix waarbij er wel zeer duidelijk minder afhankelijkheid is van de meest CO₂-intensieve fossiele brandstoffen.

Restrictief beleid steenkool en teerzanden

Uit energie-scenariomodellen blijkt dat de geleidelijke uitfasering van kolencentrales wereldwijd rond het midden van de 21ste eeuw moet plaatsvinden. Hierbij zouden de EU en de OESO al tegen 2030 de afhankelijkheid van steenkool gereduceerd moeten hebben en voor de meerderheid van de opkomende economieën ligt deze datum tegen 2050 aan. De huidige steenkoolplannen zijn wereldwijd niet in overeenstemming met de doelstellingen uit het klimaatakkoord van Parijs en wijzen op een groot risico dat economieën en samenlevingen lopen als ze de huidige plannen zouden uitvoeren.

Om de doelstellingen uit het klimaatakkoord van Parijs te bereiken, moeten landen vervroegde uitschakeling van kolencentrales implementeren, het percentage steenkool in de energiemix verlagen en afzien van het bouwen van nieuwe capaciteit. De benodigde elektrificatie van ons mobiliteitssysteem en reductie van de afhankelijkheid van steenkool leiden tot de overtuiging dat mijnbouwbedrijven en elektriciteitsproducenten die zich sterk op (thermische) steenkool richten geen toekomstbestendige bedrijfsvoering hebben.

De omschakeling naar een koolstofarme economie betekent in de praktijk ook dat wordt overgeschakeld van hoog naar laag CO₂-intensive energiebronnen. Hierbij wordt niet alleen de afhankelijkheid van steenkolen voor de energieproductie gereduceerd maar dient op den duur ook de afhankelijkheid van hoog CO₂-intensieve fossiele brandstoffen gereduceerd te worden (zelfs als ze goed functionerende CO₂ afvang- en opslagtechnologieën zouden hebben). Vanuit dit perspectief ziet BPL Pensioen het reduceren van de blootstelling aan teerzanden een logische aanvulling op het restrictieve beleid. Vanuit dit perspectief heeft

BPL Pensioen ook andere fossiele brandstoffen getoetst, waaronder schaliegas. Momenteel ziet BPL Pensioen echter te weinig grond om het restrictieve beleid verder uit te breiden.

Met het restrictieve beleid voorziet BPL Pensioen dat klimaatrisico's verder gemitigeerd worden. Het striktere beleid ten aanzien van deze vervuilende fossiele brandstoffen dient ook als signaalfunctie naar sectorgenoten waarmee BPL Pensioen hoopt bij te dragen aan een gevoel van urgentie om over te schakelen naar een schonere energiemix.

Doelstelling

Steenkool

BPL Pensioen hanteert een restrictief beleid ten aanzien van steenkool. Het steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermisch steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

1. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.
2. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

Binnen dit criterium maakt het Pensioenfonds een uitzondering voor green bonds. Het is toegestaan om in green bonds te beleggen indien de omzet van de uitgevende instelling voor minder dan 30% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten

Teerzanden

BPL Pensioen hanteert een restrictief beleid ten aanzien van teerzand. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit teerzand gerelateerde activiteiten.

De gegevens voor het in praktijk brengen van het steenkool- en teerzandbeleid zijn afkomstig van de onafhankelijke dienstverlener MSCI ESG. Het beleggingsuniversum wordt jaarlijks getoetst aan de hand van deze BPL Pensioen beleidscriteria.

3. Bevorderen klimaatadaptatie en –mitigatiemaatregelen

BPL Pensioen is ervan overtuigd dat het beperken van de mondiale opwarming in lijn met het Parijsakkoord economisch het meest optimale scenario is. Dat klimaatbeleid zich economisch terugverdient en dat de 'cost of action' lager zal zijn dan de 'cost of inaction' is in lijn met de bevindingen het al in 2006 gepubliceerde Stern Review waarin een vergelijking werd gemaakt tussen de 'cost of action' versus de 'cost of inaction'.

Naast het beheersen van de klimaat gerelateerde beleggingsrisico's zet BPL Pensioen ook de beleidsinstrumenten engagement en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen in om klimaat gerelateerde maatregelen in de reële economie te bevorderen. Aanvullend is BPL Pensioen als lange termijn belegger niet alleen blootgesteld aan de financiële risico's van klimaatverandering en de impact van de klimaatverandering op de economische groei maar is BPL Pensioen ook gepositioneerd om lange termijn investeringen in nieuwe technologieën te doen. Het beperken van de opwarming vereist mondiaal zeer grote investeringen in technologieën gericht op duurzame energie en energie-efficiëntie maatregelen.

Klimaatmaatregelen BPL Pensioen

Engagement en het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

BPL Pensioen wenst vanuit een maatschappelijk perspectief druk uit te oefenen op bedrijven met een hoge CO₂(e)- voetafdruk of met hoge kapitaalsinvesteringen in fossiele energievoorzieningen. Dit gebeurt door een dialoog aan te gaan met klimaattransitie gevoelige ondernemingen en CO₂(e)-intensieve ondernemingen in het bijzonder. Op deze wijze tracht BPL Pensioen binnen de verplichtingen die het fonds is aangegaan (zorgen voor optimaal rendement bij een aanvaardbaar risico) invloed uit te oefenen met directe gevolgen op de reële economie en zo haar maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen.

Betrokken belegger

BPL Pensioen stelt zich op als betrokken belegger en brengt klimaatverandering als speerpunt naar voren in zijn engagementbeleid. De dialoog met ondernemingen zal waar mogelijk en realistisch gericht zijn op het verhogen van bewustzijn

ten aanzien van klimaatrisico's en de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs, het bereiken van gedragsverandering en het verhogen van transparantie.

Doelstellingen

Meer concreet wordt de dialoog met ondernemingen gebruikt om:

- Geselecteerde bedrijven te bewegen om een lange termijn klimaatstrategie te formuleren waarbij ze rekening houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid, mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs, markt- en technologische ontwikkelingen. Deze komen idealiter naar voren door een goed onderbouwde risicoanalyse en het opstellen van een 2°C scenario;
- Kennis en expertise ten aanzien van klimaatverandering binnen besturen te bevorderen met als doel de financiële risico's van klimaatverandering te beheersen en emissiereductiedoelen te integreren in de belangrijkste prestatie-indicatoren van het management;
- Ondernemingen te bewegen transparanter te rapporteren over de financiële risico's van klimaatverandering. Waarbij van ondernemingen wordt verwacht dat ze zich committeren aan meetbare doelen rondom klimaat, energie-efficiëntie en dat ondernemingen zich verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen ('Science Based Targets');
- De absolute uitstoot van broeikasgassen vanuit de eigen bedrijfsvoering, de keten, de geproduceerde producten en geleverde diensten en afkomstig van de werknemers inzichtelijk te maken en te verminderen;
- De ontwikkeling van producten en activiteiten die de uitstoot van broeikasgassen verminderen en inkomsten genereren voor een onderneming te stimuleren.

Waar nodig en mogelijk zal BPL Pensioen het stem- en agenderingsrecht proactief gebruiken om bovenstaande punten kracht bij te zetten in de praktijk.

Vastgoed

In het Klimaatakkoord van Parijs uit 2015 zijn VN lidstaten overeengekomen dat de uitstoot van broeikasgassen in 2050 in balans moet zijn met de natuurlijke CO₂-opslag van de aarde. Doel hiervan is om de stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde te beperken tot 1,5°C. Voor Nederland betekent dit 50% reductie van de CO₂-uitstoot in 2030 en het voor 85%-95% klimaatneutraal zijn in 2050. Aangezien de gebouwde omgeving voor 40% verantwoordelijk is voor de CO₂-uitstoot, liggen hier belangrijke kansen en verantwoordelijkheden om het klimaatakkoord te realiseren. De CO₂-uitstoot van de gebouwde omgeving wordt niet alleen veroorzaakt door het energieverbruik gedurende de exploitatie, ook tijdens de realisatie en renovatie van het vastgoed. Gedurende de gehele levenscyclus zorgt vastgoed dus voor een zekere mate van CO₂-uitstoot.

Voor effectieve sturing op de reductie van de CO₂-voetafdruk volgen wij het principe van Trias Energetica¹. In de eenvoudigste vorm ziet de Trias Energetica er zo uit:

- Stap 1. Beperk de energievraag
- Stap 2. Gebruik energie uit hernieuwbare (duurzame) bronnen
- Stap 3. Indien gebruik van eindige (fossiele) energiebronnen onvermijdelijk is, gebruik ze dan zeer efficiënt en compenseer dit op jaarbasis met 100% hernieuwbare energie

Met het inzetten van de Trias Energetica streeft BPL Pensioen naar het mitigeren van klimaatverandering. Dat laat onverlet dat dit toch in zekere mate zal plaatsvinden. Anticiperend op de risico's die daarmee gepaard, zoals de nu al zichtbare hittestress in de steden en overstromingsrisico's, wordt er tevens aandacht besteed aan maatregelen voor adaptatie.

TABEL 3.1 KLIMAAT GERELATEERDE DOELSTELLINGEN VASTGOEDPORTEFEUILLE ¹

...	...	...	...
1.	Binnen de GRESB is de vastgoedportefeuille ingedeeld in de peer group Netherlands/ Residential/ Non-listed, omdat de vastgoedportefeuille voor meer dan 80% bestaat uit Nederlandse woningen. Doel is om de out performance van de peer group te handhaven.		
2.	Doelstelling bestaande portefeuille: Alle in exploitatie zijnde woningobjecten van de kernportefeuille hebben in 2020 minimaal een energielabel C.		
3.	Doelstelling bestaande portefeuille: Voor alle in exploitatie zijnde woningobjecten van de kernportefeuille (kwadrant I en III) met een energielabel C wordt onderzoek gedaan in hoeverre zij te verduurzamen naar energielabel A.		
4.	Doelstelling nieuwbouw: Alle te acquireren nieuwbouwobjecten hebben energielabel A. Grondgebonden woningen hebben minimaal een Energie Prestatie Coëfficiënt ¹ van 0,0.		
5.	Duurzame energie: Uiterlijk in 2020 maken 13% van alle objecten in de portefeuille gebruik van duurzame energie		
6.	Reductie energieverbruik: In 2019 is een CO ₂ -routekaart voor de woningportefeuille opgesteld waarbij de energieneutraal doelstelling vervangen is door een CO ₂ -reductiedoelstelling. Er zijn inmiddels scenario's doorgerekend om de CO ₂ -uitstoot in 2030 en 2050 te reduceren en samen met W/E adviseurs is een CO ₂ -doelstelling bepaald. In het goedgekeurde vastgoedportefeuilleplan 2020- 2022 zijn de CO ₂ -doelstellingen opgenomen. Vanaf 2020 wordt gestart met de uitvoering.		
7.	Er wordt onderzocht op welke wijze waterverbruik in de portefeuille inzichtelijk gemaakt kan worden. In het portefeuilleplan 2020-2021 is afgesproken om een pilot met Smartvatten uit te voeren. Hierdoor kan op afstand het waterverbruik gemeten worden.		

¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/wetten-en-regels/nieuwbouw/energieprestatie-epc>

Doelinvesteringen

BPL Pensioen onderzoekt actief de mogelijkheden om te investeren in doelinvesteringen die een goed rendement tegen een aanvaardbaar risico combineren met het bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke kwesties zoals klimaatverandering. Hierbij betracht BPL Pensioen wel enige prudentie. Het zijn van een first mover in nieuwe technologieën brengt namelijk ook risico's met zich mee. Bijvoorbeeld omdat veel van deze technologieën gevoelig zijn voor overwaardering. Daarnaast is het niet eenvoudig om met enige mate van zekerheid te voorspellen wat en wie de "winnaars" gaan worden.

Green bonds

BPL Pensioen ziet in green bonds een instrument om invulling te geven aan deze ambitie binnen de vastrentende waarden portefeuille. BPL Pensioen ziet in green bonds met name financiële instrumenten die bijdragen aan de doelstelling van artikel 2.1c van het klimaatakkoord van Parijs om geldstromen in overeenstemming te brengen met een traject naar broeikasgasarme en klimaatbestendige ontwikkeling.

Doelstelling

BPL Pensioen geeft de vermogensbeheerders van de staatsobligatie- en de bedrijfsobligatieportefeuilles de opdracht een proactieve houding ten aanzien van green bonds aan te nemen. Hierbij wordt binnen bestaande mandaatafspraken gezocht naar een optimale allocatie naar green bonds, passend binnen de risicokarakteristieken en rendementseisen van de bestaande mandaten.

Annex 3 Speerpuntbeleid water

Water

De beschikbaarheid van zoet water is één van 's werelds meest belangrijke en urgente kwesties als het gaat om levensbehoeften van mensen. De schaarste van water wordt beïnvloed door klimaatverandering, de groei van bevolkingen, toenemende consumptie van bevolkingen, verdergaande industrialisering – met name in opkomende economieën – en steeds intensievere landbouw. BPL Pensioen ziet in watergerelateerde problemen een risico voor de middellange en lange termijn. Om de risico's uitgaande van waterschaarste te identificeren en te beheersen maar ook om bijhorende kansen te benutten heeft BPL Pensioen de ambitie om watergerelateerde overwegingen waar mogelijk en passend in zijn beleggingsproces op te nemen. Om de waterrisico's beter te begrijpen, te kwantificeren en te beheersen dienen de beschikbaarheid, kwaliteit en standaardisatie van informatie toe te nemen. BPL Pensioen zal dit speerpunt in eerste instantie richten op onderzoek en dialoog.

Onderzoek

Om de waterrisico's beter te begrijpen, te kwantificeren en te beheersen dienen de beschikbaarheid, kwaliteit en standaardisatie van ESG-informatie toe te nemen en dienen ondernemingen op een eenduidige manier te rapporteren over duurzaamheid. BPL Pensioen onderschrijft en steunt waar mogelijk initiatieven om watergerelateerde data te standaardiseren.

Betrokken belegger

Engagement en het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen BPL Pensioen stelt zich op als betrokken belegger en brengt water als speerpunt naar voren in zijn engagementbeleid. De dialoog met ondernemingen zal gericht zijn op het verhogen van bewustzijn ten aanzien van waterrisico's, het bereiken van gedragsverandering en het verhogen van transparantie.

Annex 4 Stembeleid BPL Pensioen

BPL Pensioen acht goede normen op het gebied van goed ondernemingsbestuur ('corporate governance') onmisbaar voor lange termijn waardecreatie. Die houding is gebaseerd op de overtuiging dat goed ondernemingsbestuur de lange termijn prestaties van de onderneming verbetert omdat sterk leiderschap en effectief toezicht op de onderneming worden gestimuleerd. Daarom neemt BPL Pensioen het uitoefenen van zijn rechten als aandeelhouder serieus en hecht het groot belang aan het zijn van een betrokken aandeelhouder.

Het stembeleid van BPL Pensioen is geënt op normen en best practices op het gebied van corporate governance, waaraan internationaal aanvaarde principes ten grondslag liggen. De governance principes van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Global Corporate Governance Principles van het International Corporate Governance Network (ICGN) spelen hierin een belangrijke rol. Daarnaast worden voor elke afzonderlijke markt de toepasselijke nationale wet- en regelgeving, lokale marktnormen en codes op het gebied van corporate governance toegepast.

Naast deze focus op het gebied van corporate governance en de bescherming van de rechten van aandeelhouders, besteedt BPL Pensioen aandacht aan de manier waarop bedrijven omgaan met maatschappelijke, ethische en milieukwesties. Specifieke aandacht krijgen agendapunten gerelateerd aan de speerpunthema's klimaatverandering en water. Op deze wijze draagt BPL Pensioen bij aan het lange termijn succes van de bedrijven waarin wordt belegd, aan een duurzame en stabiele samenleving en komt het zijn verplichtingen voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na.

BPL Pensioen maakt tijdens het uitoefenen van het stemrecht gebruik van het stemplatform en de analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). BPL Pensioen past voor elke steminstructie zijn eigen op maat gemaakte stembeleid toe. Dit beleid weerspiegelt de geïnformeerde beslissing voor het stemmen over alle thema's die in dit document worden beschreven. Trends op het gebied van corporate governance en controversiële agendapunten worden continu gevolgd en aanpassingen aan het stembeleid worden zo nodig doorgevoerd.

Stembeleid van BPL Pensioen per categorie

Hieronder staan de belangrijkste en terugkerende onderwerpen waarover kan worden gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. De onderwerpen zijn ondergebracht in zes categorieën.

1. Operationele items

Deze categorie heeft betrekking op alle agendapunten ten aanzien van financiële rapportages, dividenduitkeringen, de (her)benoeming van auditors en de goedkeuring van accountantskosten. Wanneer statutaire wijzigingen worden voorgesteld, komen de rechten van aandeelhouders vaak in het geding.

Stembeleid:

Statutaire wijzigingen

BPL Pensioen stemt tegen alle statutaire wijzigingen wanneer deze de rechten van aandeelhouders kunnen verminderen of beperken, zoals het geval is bij drempels om voorstellen van aandeelhouders op de agenda te zetten, eisen ten aanzien van een verhoogde meerderheid om voorstellen goed te keuren, een hogere drempel om over belangrijke fusies en overnames te laten stemmen, et cetera.

Auditors

De routinematige inzet van dezelfde accountant voor diensten die niet direct gerelateerd zijn aan het opstellen van de jaarrekening (o.a. belastingadvies, consultancy) en welke hoger zijn dan de jaarlijkse auditkosten, roepen twijfels op over de vraag of de onafhankelijkheid van de auditor voldoende is gewaarborgd. BPL Pensioen zal daarom tegen de bezoldiging van de accountant stemmen wanneer de kosten voor andere diensten dan audits gedurende meer dan 1 jaar aanzienlijk hoger zijn dan de accountantskosten zonder dat er een goede verklaring voor is.

Uitkering van dividenden

BPL Pensioen zal tegen de uitkering van dividenden stemmen wanneer de uitbetaling overmatig is in het licht van de financiële positie van de onderneming, of wanneer de dividend uitkeringsverhouding consistent lager is dan 30 procent zonder dat er een afdoende verklaring voor is.

Financiële verslaggeving

BPL Pensioen zal voor de goedkeuring van de financiële verslaggeving van een onderneming stemmen wanneer deze

tijdig werden gepubliceerd en werden vergezeld door een goedkeurende controleverklaring.

2. Kapitaalstructuur

Deze categorie heeft betrekking op alle stempunten ten aanzien van de uitgifte van extra aandelenkapitaal alsook over de vermindering van kapitaal.

Stembeleid:

Aandelenuitgifte

BPL Pensioen beoordeelt de aandelenuitgifte per geval en stemt na een analyse van de effecten van de 'verwatering'; de uitgifte van rechten zonder voorkeursrechten tot een maximum van 20% leidt tot een positieve stem.

Inkoop van eigen aandelen

BPL Pensioen stemt over het algemeen voor verzoeken van bedrijven om maximaal 10% van de uitstaande aandelen in te kopen. Redenen om tegen te stemmen kunnen liggen in lokale regelgeving, of bij de inkoop van eigen aandelen als anti-overnamemechanisme.

Loyaliteitsdividenden

BPL Pensioen stemt tegen elke voorgestelde aandelenuitgifte waaraan extra loyaliteitsdividenden zijn gekoppeld, omdat deze de gelijkwaardigheid tussen verschillende groepen aandeelhouders kan aantasten en de rendementen op dividenden voor BPL Pensioen negatief kan beïnvloeden.

Eén stem per aandeel

Naleving van het 'one share, one vote'-principe is leidend wanneer er wordt gestemd over aandelen categorieën met speciale stemrechten. BPL Pensioen stemt daarom tegen alle voorstellen die beperkend zijn voor de invloed van minderheidsaandeelhouders.

3. Bestuur van de onderneming

Deze categorie heeft betrekking op alle stempunten inzake de benoeming van bestuurders en de samenstelling van bestuurscommissies. De bestuurslaag (zowel one-tier als two-tier structuren) moet in alle rechtsgebieden zijn samengesteld uit een meerderheid van onafhankelijke bestuurders. De bestuurscommissies (audit, remuneratie en nominatie) zijn instrumenteel voor een goed geïnformeerd bestuur en voor effectief toezicht op de onderneming.

Een effectieve bestuurslaag bestaat uit personen met verschillende profielen en achtergronden: een goede mate van diversiteit binnen het bestuur (o.a. op basis van opleiding, ervaring, leeftijd, nationaliteit en geslacht). De onderneming moet daarom voldoende informatie over alle huidige bestuursleden en kandidaten delen, zodat aandeelhouders een beoordeling van de diversiteit kunnen maken.

Als een best practice zouden de functies van voorzitter en CEO niet moeten worden gecombineerd, maar functioneel toezicht kan worden gewaarborgd door een leidende onafhankelijke bestuurder te benoemen in samenhang met voldoende andere

onafhankelijke bestuursleden. Dit zorgt voor aanvullend toezicht, zodat besluitvorming op bestuursniveau meer in evenwicht is en onafhankelijk plaatsvindt.

Stembeleid:

Verlenen van décharge

BPL Pensioen stemt over het algemeen voor décharge van bestuursleden omdat dit stempunt een zwaarwegend instrument met mogelijk juridische gevolgen is. BPL Pensioen zal, waar mogelijk, op voorhand contact zoeken met de organisatie en alleen tegen décharge stemmen wanneer er betrouwbare informatie is en zwaarwegende feiten zijn dat het bestuur zijn verplichtingen niet nakomt.

Onafhankelijke commissies

BPL Pensioen stemt tegen de benoeming van een niet-onafhankelijk bestuurslid wanneer de bestuurscommissie of het bestuur zelf niet in meerderheid onafhankelijk is.

Bestuursperiode

BPL Pensioen stemt tegen de herbenoeming van bestuursleden die langer hebben gediend dan de wettelijke aanstellingstermijn (in de meeste rechtsgebieden is dat drie keer vier jaar), tenzij het absoluut noodzakelijk is om een goed functionerend bestuur te behouden dat anders niet goed in evenwicht zou zijn. Ten tijde van de aanstelling moet dan duidelijk zijn dat het een tijdelijke benoeming betreft totdat er een opvolger is gevonden.

Te veel bestuurlijke functies

Bestuursleden die in een overmatig aantal andere besturen zitting hebben, kunnen rekenen op een tegenstem omdat dit ten koste kan gaan van hun primaire verplichtingen en hun beschikbaarheid om toezicht op de onderneming te houden. De eisen en best practices ten aanzien van het overmatige aantal bestuurlijke functies zijn vaak vastgelegd in lokale wetten of corporate governance codes. De onderneming en de bestuurder moeten daarom transparant zijn over het aantal bestuursmandaten en deze gegevens openbaar maken. Ook moet de lokale regelgeving de verkiezing van afzonderlijke bestuursleden mogelijk maken, in plaats van een gebundelde verkiezing van bestuursleden in één agendapunt.

Aanwezigheidspercentages

In het jaarverslag moet vermeld staan hoe vaak afzonderlijke bestuursleden aanwezig waren op vergaderingen. Er moet een overtuigende verklaring worden gegeven wanneer een bestuurslid bij minder dan 75% van de bestuurs- en commissievergaderingen aanwezig was. Vooral wanneer een bestuurslid zitting heeft in een groot aantal externe besturen, vormen de aanwezigheidspercentages een duidelijke indicatie van de beschikbaarheid voor bestuurlijke verplichtingen.

Gecombineerde voorzitter en CEO

BPL Pensioen stemt per geval over de scheiding van de functies van bestuursvoorzitter en CEO. Het combineren van de twee belangrijkste rollen binnen een organisatie vormt geen goede basis voor effectief toezicht. De onderneming kan

dan mogelijk niet in staat zijn om een machts- en gezag evenwicht binnen het bestuur te garanderen en een concentratie van macht te vermijden wanneer de macht bij één persoon ligt.

Response van het bestuur op aandeelhoudersvoorstellen

Er wordt tegen de verantwoordelijke bestuurs- of commissieleden gestemd wanneer het bestuur geen actie heeft ondernomen ten aanzien van een voorstel van aandeelhouders, dat in het voorgaande jaar de steun kreeg van de meerderheid van de aandeelhouders (zie ook categorie 6 over voorstellen van aandeelhouders).

ESG-factoren

Wij stemmen tegen de (her)benoeming van bestuursleden bij een gebrek aan transparantie op het gebied van duurzaamheid en bij een tekortkoming om ESG-risico's adequaat te beheersen en/of te beperken. Op basis van ons engagementprogramma en onze escalatiestrategie kunnen wij tegen de (her)benoeming van bestuurders stemmen die in hun bedrijfsstrategie (waaronder beloningsbeleid) de materiele ESG-onderwerpen onvoldoende hebben geadresseerd. Op het thema klimaat verwachten wij dat de bedrijfsstrategie is gericht op de doelstelling om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden Celsius, zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord van Parijs en/of een plan hebben opgesteld om in 2050 een netto-uitstoot van nul te bereiken.

Verlenen van décharge

Een stem tegen op het verlenen van decharge vindt plaats wanneer betrouwbare informatie en zwaarwegende feiten aantonen dat het bestuur zijn verplichtingen niet nakomt. Of wanneer bestuursleden ESG-risico's niet of onvoldoende beheersen.

4. Beloning

Deze categorie beschrijft de minimale eisen aan de beloning van bestuursleden of van andere bij naam genoemde medewerkers. Aandeelhouders hebben in de meeste jurisdicties een adviserende of bindende stem over het beloningsverslag en (de uitvoering van) het beloningsbeleid.

Bij het stemmen over agendapunten met betrekking tot beloningen staat transparantie rondom de prestatiecriteria en de realisatie van de gestelde doelen centraal. Financiële en niet-financiële criteria, met inbegrip van ESG-criteria, zijn relevant zolang zij een effectieve prestatie belonen die in overeenstemming is met de missie, strategie en de doelstellingen die de onderneming heeft vastgesteld. De beloning van bestuurders moet een aantoonbare link hebben met de prestaties van de onderneming, waarbij de nadruk ligt op de creatie van lange termijn aandeelhouderswaarde.

Wanneer er bedragen worden uitgekeerd bij slecht presteren van de onderneming, zal tegen worden gestemd. Wanneer een onderneming werd omringd door ernstige en bewezen

controverses, dient het bestuur de variabele beloning voor dat jaar te beperken om te laten zien dat het de situatie serieus neemt. Wanneer dat niet het geval is, zal BPL Pensioen tegen het voorstel stemmen.

Bedrijven moeten daarom een onafhankelijke en effectieve remuneratiecommissie hebben, die een beloningsbeleid opstelt en voert dat mogelijke uitkeringen bij slecht presteren voorkomt.

Stembeleid:

Minimumeisen

BPL Pensioen stelt minimumeisen aan de (relatieve) hoogte van de beloning van bestuurders, zodat de beloning in relatie blijft tot de prestaties van de onderneming. Om een directe koppeling te maken tussen de absolute hoogte van de beloning en de prestaties van de onderneming hanteert BPL pensioen de twee volgende criteria:

1. BPL Pensioen stemt tegen (de uitvoering van) het beloningsbeleid indien het totale salaris van de CEO een factor 1,25 hoger is vergeleken met de mediaan van de peergroep. Dit betreft de verhouding van de beloning van de CEO, relatief aan die van een door de onderneming zelf gekozen of een door ISS samengestelde peergroep van CEO's van vergelijkbare ondernemingen.
- BPL Pensioen stemt tegen (de uitvoering van) het beloningsbeleid indien de totale beloning van de CEO meer dan 0,3% van de omzet bedraagt.

Aanvullend zal BPL Pensioen, zonder lokale normen in de afweging mee te nemen, stemmen tegen een remuneratierapport en/of remuneratiebeleid met:

- Beloningsplannen zonder (openbaargemaakte) prestatiecriteria;
- Langetermijnplannen voor bonussen met een beoordelingscyclus van minder dan 3 jaar;
- Mogelijke bonussen zonder maximum percentage van het basissalaris;
- Uitkeringen met een hoge mate van discretie voor de remuneratiecommissie of bestuur;
- Eenmalige discretionaire betalingen aan bestuurders zonder een duidelijke motivering en/of zonder prestatiecriteria, bijvoorbeeld voor benoeming of retentie;
- Voorstellen ter ratificatie van 'golden parachutes', met name wanneer er geen criteria zijn voor het terugvorderen dan wel de onvoorwaardelijke toekenning van de beloning;
- Een verhoging van het basissalaris boven de gemiddelde inflatiecijfers, zonder overtuigende motivering.

ESG prestatiecriteria

ESG- prestatievoorwaarden moeten materieel zijn voor de onderneming en kwantificeerbaar. Van de grootste bijdragers aan de CO2 uitstoot (olie en gas / staal / cement / nutsbedrijven) verwachten wij een transitieplan dat onderdeel is van de strategie en gekoppeld is aan het beloningsbeleid.

Indien dit niet het geval is zullen wij tegen het beloningsbeleid stemmen.

Vertrekvergoedingen bestuurders

In geval van een overname van de onderneming, of bij voortijdige beëindiging van de bestuurstermijn, wordt er tegen vergoedingen gestemd die meer dan tweemaal het basissalaris bedragen of die hoger zijn dan in de lokale markt gangbaar is.

Verhouding tussen variabel en vast inkomen

Wanneer een onderneming onder de Europese CRD IV richtlijn valt, hebben de aandeelhouders een bindende stem bij het goedkeuren van de maximale verhouding tussen het variabele en vaste deel van de remuneratie. BPL Pensioen stemt bij een voorstel van variabele beloning tot een maximum van 100% van de vaste remuneratie voor, alles daarboven tegen.

Aandelenbelangen van uitvoerende bestuurders

Om de bezoldiging van een bestuurder en de prestaties van de onderneming in lijn te brengen met de belangen van zowel bestuurders en aandeelhouders, worden uitvoerende bestuurders aangemoedigd een belang in aandelen van de onderneming op te bouwen, tot een vooraf vastgesteld meervoud van het vaste salaris. Bedrijfsleningen aan bestuurders bedoeld voor de aankoop van aandelen in de eigen onderneming worden niet goedgekeurd.

Beloning in aandelen van niet-uitvoerende bestuurders

Hoewel het in sommige rechtsgebieden een veelvoorkomend gebruik is, zal BPL Pensioen stemmen tegen remuneratievoorstellen die aandelen(opties) toekennen aan niet-uitvoerende bestuurders; deze vorm van beloning kan de onafhankelijkheid van de bestuurder aantasten en (lange termijn) beslissingen beïnvloeden.

5. Overige agendapunten

Deze categorie richt zich op alle overige agendapunten waarover kan worden gestemd, o.a. alle kwesties met betrekking tot fusies en overnames, anti-overnamemechanismen, reorganisaties en transacties met gerelateerde partijen.

Stembeleid:

Overnames en fusies

BPL Pensioen stemt per geval over overnames en fusies. Wanneer er twijfels bestaan over de financiële en strategische motivering van de voorstellen, zal een specialist uit een beleggingsteam van BPL Pensioen worden geraadpleegd. De financiële en strategische ratio prevaleren, maar ook de bescherming van de rechten van minderheidsaandeelhouders, mogelijke belangenconflicten en de corporate governance van de onderneming na de transactie spelen een rol.

Anti-overnamemechanismen

BPL Pensioen zal over het algemeen tegen anti-overnamemechanismen stemmen, vooral wanneer de rechten van aandeelhouders worden aangetast. Ook kunnen

beschermingsconstructies een marktverstorende werking hebben waardoor een fusie of overname die waarde creëert voor aandeelhouders, niet succesvol is.

Transacties van gerelateerde partijen

De goedkeuring van commerciële transacties tussen de onderneming en aan haar gerelateerde partijen speelt een belangrijke rol bij de bescherming van aandeelhouders tegen potentiële belangenconflicten. Tevens is het goedkeuren van deze transacties een beproefde methode tegen bescherming van handel met voorkennis en is ook in lijn met het 'best execution' beleid. BPL Pensioen stemt per geval over dergelijke transacties.

Klimaattransitieplannen

Beursgenoteerde ondernemingen leggen steeds vaker hun klimaattransitieplannen ter advisering voor aan de aandeelhouders. Wij stemmen tegen deze plannen wanneer deze niet aantoonbaar in lijn zijn met het Klimaatakkoord van Parijs (1,5 graad scenario).

6. Voorstellen van aandeelhouders

Aandeelhouders hebben in veel rechtsgebieden de mogelijkheid om een item op de agenda voor de aandeelhoudersvergadering te zetten. Sinds 2010 is er sprake van een aanzienlijke toename van het aantal aandeelhouders dat dit instrument inzet om aandacht te vragen voor een ondernemingsspecifieke aangelegenheid of een breder maatschappelijk thema.

Voorstellen met betrekking tot ESG factoren

BPL Pensioen besteedt binnen het verantwoord beleggen beleid extra aandacht aan de twee thema's klimaatverandering en water.

Ieder voorstel van aandeelhouders met betrekking tot deze thema's, die vaak gerelateerd zijn aan Milieu, Sociale en Goed ondernemingsbestuur factoren (ESG), wordt nauwkeurig geanalyseerd. Hieronder volgen enkele voorbeelden of thema's van aandeelhoudersvoorstellen waar BPL Pensioen voor heeft gestemd.

BPL Pensioen zal echter tegen alle voorstellen stemmen die te prescriptief of buitenproportioneel belastend zijn (o.a. te strikte deadlines), of onuitvoerbaar zijn gezien de aard van de alledaagse bedrijfsvoering van de organisatie.

Stembeleid:

Klimaatverandering

BPL Pensioen ziet in klimaatverandering een urgent probleem dat de waarde van beleggingen en de winstgevendheid van de bedrijven in het bijzonder, negatief kan beïnvloeden. Ondernemingen zijn door middel van aandeelhoudersresoluties in beweging gebracht om transparanter te rapporteren over de financiële risico's van klimaatverandering. Het stellen van doelstellingen voor vermindering van de uitstoot van schadelijke gassen is daar onderdeel van. Ook is BPL Pensioen voorstander van de

ontwikkeling van producten en activiteiten die de uitstoot van broeikasgassen verminderen en inkomsten voor een onderneming genereren.

Water

Ondernemingen hebben een rol in de maatschappij en kunnen door gedragingen en beleidsvorming de beschikbaarheid van water beïnvloeden. Indien een onderneming niet reeds voldoende transparant is over de hoeveelheden water die zij gebruikt en aantoonbaar verantwoordelijk omgaat met deze schaarse bron dan stemt BPL Pensioen voor het opstellen van dergelijke rapportages of beleid.

Duurzaamheid als prestatie maatstaf

BPL Pensioen heeft een positieve grondhouding ten aanzien van voorstellen die duurzaamheid als prestatie maatstaf willen opnemen voor de beloning van bestuurders. Dit geldt vooral voor bedrijven die extra worden blootgesteld aan controverses ten aanzien van duurzaamheid, zoals de mijnbouw – en grondstoffenindustrie. Zoals bij alle remuneratievoorstellen dienen de duurzaamheidscriteria uit het voorstel wel realistisch, rigide en meetbaar te zijn en moeten de doelstellingen openbaar worden gemaakt voordat BPL Pensioen daadwerkelijk voor stemt.

Politieke donaties

Om de normen voor openbaarmaking van zakelijke uitgaven door ondernemingen en de transparantie in het algemeen te verbeteren, zal BPL Pensioen stemmen voor alle voorstellen tot openbaarmaking van zakelijke politieke donaties en contributies.